

Přílohy

Příloha 1: Pozorování ve třídách mateřské školy

Pozorování 27.3.2015

finální počet dětí: 17 (5 dívek, 12 chlapců), přítomni jsou Marek a Lucie, chybí Lukáš

Plán dne: postupný příchod dětí, 8:30 už musí být přítomny všechny děti a do té doby si ty, co už tam jsou, mohou hrát s čím chtějí, poté se zazvoní a společně se uklízí před společnou aktivitou, pak je řízená činnost ze strany paní učitelek, poté svačina, 9:30 Včelička pro předškoláky, před 10:00 celkový úklid, následně příprava na procházku, 10:30 procházka

7:00 Přicházím. Ve třídě je ještě velmi málo dětí (6), a proto je zde více dětí z různých tříd. (přibližně do 7,30 funguje pouze tato třída pro všechny děti, až později se začnou scházet paní učitelky a děti z ostatních tříd a odcházejí do svých kmenových tříd) Je zde i paní učitelka z jiné třídy.

Marek je již ve třídě, záhy i přichází jeho kamarád Matouš. Matouš k němu hned přichází a ptá se, s čím si budou hrát. Kluci si jdou společně vybrat hračku a vyberou si pexeso. Jdou si sednout na koberec a začnou hrát. Matouš je dost nedočkavý a otáčí dřív, než Marek dohraje, občas i více najednou. Markovi se to nelíbí a moralizuje ho za to a dává mu najevo, že takhle se to nesmí hrát.

7:15 Doráží jejich paní učitelka (mají celkem 2) a zdraví se se všemi dětmi. Kluci z její třídy mají opravdu radost, že ji vidí a hned jí běží hlásit novinky. Marek za ní jde a nese s sebou pytlíček. Paní učitelka: „Co to je za překvapení? Je to pro mě a pro děti?“ (ptá se Marka na ten pytlíček a tváří se u toho velmi nadšeně a překvapeně). Marek po ní všechno opakuje, přikyvuje a bázně odpovídá, že v pytlíčku má maňásky, co ušil s maminkou a ukazuje jí je. Paní učitelka je obdivuje a velmi ho chválí za to, jak je šikovný, a že se jim to s maminkou opravdu povedlo.

Poté se Marek vrací k Matoušovi a pexesu. Ve hře se mu opravdu daří, poráží svého kamaráda o mnoho dvojic. Čím více je v zápalu hry, tím více se začne projevovat. Při hře i po ní radostně výská, k tomu začne všemožně poskakovat, válet se po zemi a v podstatě ze sebe začne dělat takového „opičáka“. Má radost ze svého vítězství, ale nijak to

nekomentuje, proto se tomu i Matouš směje s ním (nijak se nevychloubá). Při poslední hře si začne prozpěvovat a zpěv mu vydrží i do další aktivity - stavění stavebnice s Matoušem. Během hry se u něj objevilo dokonce vtípkování. Paní učitelka si tam kousek od nich procvičuje s menším dítětem zvířátka, jak dělají apod. a Marek to zaslechne. Prohlásí: „Kráva dává vajíčka!“ A začne se nahlas přehnaně smát. Ostatní se začnou smát kvůli tomu, jak se nahlas směje.

Marka a Matouše přestane už pexeso bavit (především proto, že Marek neustále vyhrává) a rozhodnou se hrát si s něčím jiným. Marek si vybere stavebnici, kde se staví podle předlohy. Postaví podle toho věž a běží se pochlubit paní učitelce. Ta ho chválí, že je šikovný.

8:10 Přichází Lucie. Do této třídy s ní chodí i její mladší sestra a bratranec. Dnes je tu ale pouze její bratranec. Vezme si krabici s nějakou skládankou a jde si sednout k Markovi a dalšímu chlapci, kteří zatím hrají hru Želví závody (hra ve stylu Člověče nezlob se). Spoluhrač popošel o políčko méně a Marek ho opraví a řekne mu, kam si má stoupnout (každý jeho postup ve hře kontroluje a přepočítává). Přijde další chlapec a chce se k nim přidat, Marek mu ale řekne, že to mají zrovna rozehrané, ale že jestli chce, může se přidat, až dohrají tuto hru. Lucie si vedle v tichosti sama staví skládanku. Marek na svého kamaráda: „Hodim 3 a vyhrál jsem, tak si na mě dávej pozor.“ (směje se u toho) I při této hře je velmi neposedný, často dělá v obličejí různé grimasy (pro pobavení ostatních). Lucie neustále vedle nich sedí a pozoruje je, říká nahlas, co by se muselo stát, aby jeden z nich vyhrál. Poté hru ukončí, Marek si jde opět něco hrát s Matoušem, ale po chvíli přijde za Lucií a ptá se jí, zda si může hrát s ní a sedne si k ní. Začnou hrát hru, kde ani jeden úplně nechápu pravidla (mají ji novou ve školce), tak se domluví spolu na tom, jak to budou hrát. Marek opravuje, když Lucie udělá chybu. Dohrají to a rozhodnou se, že budou hrát ještě jednou, ale Lucie zdůrazňuje, že teď to musí pořádně zamíchat (očividně se jí nelíbilo, že to předtím nehráli poctivě podle pravidel i přesto, že ona vyhrála). Takto hrají v klidu asi čtyři hry (je to hra podobná pexesu), ve vítězství se střídají. Během hry si Marek prozpěvuje. Přichází se na ně podívat paní učitelka a ptá se, jak to dopadlo. Marek najednou opět hodně „zkrotne“ a odpovídá, že teď vyhrál on.

8:30 Paní učitelka vyzve Marka, aby zazvonil na princezničku (figurka princezny, na níž jsou připevněny rolničky, zazvoní se vždy před nějakou aktivitou, 1. zazvonění značí uklízení hraček, 2. zazvonění znamená zutí bačkůrek, a pokud je to jinak, paní učitelka je upozorní). Ve třídě se tedy společně uklízí, aby byl prostor na společnou aktivitu, následně paní učitelka

vyzve jiného chlapce, aby zazvonil na princezničku, děti si jdou zout bačkůrky a jdou do středu místnosti, kde se scházejí pokaždé u molitanového kruhu a chytanou se do kruhu za ruce. Lucie se chytne za ruku se svým bratrancem a jdou do kruhu společně.

Začíná společná aktivita řízená paní učitelkou – přivítání do dnešního dne. Začínají společně říkat básničku, co už znají z dřívějších a začnou společně všichni cvičit. Lucie se neustále drží za ruce s Danem (bratrancem), ten se nemůže zvednout, tak mu pomáhá, usmívá se na něj (je vidět, že spolu mají jiný vztah než s ostatními dětmi). Paní učitelka po všech chce, aby s ní nahlas dělali zvuky zvířátek, které říká. Marek se to snaží dělat hlasitěji než všichni ostatní a dalo by se říci, že se snaží o více „promyšlené“ zvuky, nespokojí se s obyčejným mňau a haf, zvuky opravdu prožívá a ze třídy je slyšet nejvíce. I během této aktivity to s ním dost šije, neustále mění polohu těla, něco dělá s rukama či v obličeji mění grimasy. Lucie se tváří celkem znuděně a hru nijak na rozdíl od Marka neprožívá. Dalo by se říci, že téměř nezpívá, sem tam se na poslední slovo chytne, ale nijak se nesnaží. Písnička je už ale celkem dlouhá, a tak se začínají nudit i ostatní děti a ke konci se už nudí téměř všichni, koukají všemožně po třídě, už ani Marek neprojevuje počáteční nadšení. Paní učitelka se přerekne a Marek jí opraví, jak to má být správně (je tedy vidět, že sice ho to moc nebaví, ale stále dává pozor). Písnička končí, děti si jdou postupně obout bačkůrky, na záchod a umýt ruce. Je čas na svačinu.

9:20 Začíná svačina. Děti si sedají různě ke stolečkům, jsou ale již zvyklé na určitá místa. Marek si sedá k tomu největšímu, kde sedí většina předškoláků. Lucie si zase sedá k plnějšimu stolu, kde s ní sedí o něco menší děti (většinou i její sestra). Někomu spadne na zem plastový talíř a Marek se začne nahlas smát (jako jediný).

9:30 Předškoláci odcházejí na Včeličku do jiné třídy, kde na to budou mít klid (jelikož dnes jich je hodně). Včelička je pracovní sešit pro děti, které jdou v září do školy, kde se učí opisování tvarů, počítání, vymalovávání apod. Marek tedy s nimi odchází a ve třídě zůstávají mladší děti (9).

Lucie si šla hrát sama ke stolu s modelínou a hraje si zde s různými formičkami. Sama si modeluje a občas u toho pronese něco nahlas, cože to vlastně vytváří a dělá. U stolu si začne hrát se svými vlasy a hodí si je do obličeje a začne se smát. Pronese ke klukům, co sedí kousek od ní, že se jde podívat do zrcadla a před zrcadlem se začíná opět smát. Poté jde ke kamarádovi a obejmě ho a začne se ho vyptávat, kde dneska bude a vzápětí se začne

vychloubat, že má doma černobílé kotě. Po zbytek času se schovává za regály a pozoruje ostatní.

Během hry se ještě Lucie dostává do malého konfliktu se svojí kamarádkou Diou. Jde za paní učitelkou a říká, že jí Dianka řekla, že se s ní nechce kamarádit. Paní učitelka jí na to řekne, ať jí to jde tedy říct, že jí to vadí (a takto paní učitelky přistupují ke všem konfliktům – snaží se, aby si to děti vyříkaly samy). Lucie jde tedy za Diou a říká: „Dianko, mě se nelíbilo, že jsi mi řekla, že se se mnou nechceš kamarádit.“ Říká to přitom velice smutným a vyčítavým tónem. Dianka se z toho rozbere a mlčí. Konflikt tímto končí.

10:00 Děti uklízí, rozebírají veškeré stavebnice, co za celý týden postavily (takto se to dělá každý pátek, aby tam mohla paní uklízečka pořádně uklidit). Děti si vzájemně pomáhají a vše rozebírají. Mladší děti teď čeká procházka a předškoláky čeká naučný program Mávnutí křidel v jedné z ostatních tříd.

10:15 Odcházím domů

Pozorování 10.4.2015

finální počet dětí 18 (dívky 9, chlapci 9), přítomni jsou Marek, Lucie, Lukáš

Plán dne: do 8:30 se děti budou postupně scházet a mezitím si budou hrát, s čím chtějí, v 8:45 je svačina a po ní se odchází na divadlo do jiné třídy

7:00 Přicházím, ve třídě je pouze 6 dětí (Marek jako jediný ze své třídy). Marek si hraje s magnetickými tyčinkami (Geomag – hra na prostorovou představivost) a staví si z nich různé tvary. Můj příchod téměř nezaregistroval a nijak na mě nereagoval. Hraje si sám – asi především proto, že jsou zde děti z jiných tříd a také o dost mladší. Přepočítává si po tichu vrcholy u stavebnice, aby mu to všechno sedělo, tak jak si to vymyslel.

Ve třídě se nachází již jejich paní učitelka, s každým nově příchozím se radostně pozdraví, a když si všimne, že dítěti se nechce od maminky, dojde k němu ke dveřím a vezme ho za ruku a snaží se ho co nejlíp zabavit.

7:20 Postupně se začínají trousit děti z jeho třídy a ty, co tam s ním byly doteď z jiné třídy, odcházejí. Paní učitelka jde uvařit čaj a svolá na něj všechny děti (6). Děti se posadí k velkému kulatému stolu a paní učitelka se jich začne vyptávat, jak se vyspaly, a děti jí spontánně začnou vyprávět, co se jim zdálo. Postupně se tak vystřídají všichni, a když přijde řada na Marka, řekne, že se mu nic nezdálo. Pronáší to ovšem velmi stydlivě a potichu. Dokonce přitom sklopí zrak. U stolu sedí také Markova kamarádka a hraje si se skládkou s čísly. Je to předškolák stejně jako Marek. Ptá se ho, co to je za číslo a ukazuje na 8 a 9 a Marek jí na to vždycky správně odpoví. Poté jí kouká do skládky a říká, že už to všechno ví, že vidí, jaké číslo kam patří.

Poté paní učitelka navrhne, že by mohli jít dělat Včeličku. Všichni předškoláci (5) mají radost a sednou si společně ke stolu a čekají, až jim paní učitelka dá pokyny. Jejich úkolem je vymalovat barevně velikonoční vajíčka a určuje jim přesný počet, který mají vymalovat. (zrovna je období Velikonoc). Paní učitelka je zároveň učí držet správně pastelky a tvrdí, že už jsou velký a že musí být pečlivý.

Marek u této aktivity vypadá nadšeně a velice pečlivě vymalovává vajíčka. Oproti ostatním obrázek nepřetahuje a ani na tužku netlačí. Zároveň má svoje vajíčka celistvě vymalována (nemění každou chvíli směr malování a tak vajíčka vypadají opravdu jednoduše). Až na jednu další dívku, všichni z nich ještě alespoň trochu přes okraj přetahují a především chlapci to mají velice neúhledně vymalované. Marek si u toho opět chvílkami prozpěvuje. Během

malování volí i oproti ostatním celkem netradiční barvy. Většina dětí má vajíčka vymalována klasickými barvami a každé jinou (červená, modrá, žlutá, zelená, hnědá, oranžová, šedá..) Marek si volí často i stejné barvy, ovšem v různých odstínech a tak na jeho obrázku můžeme vidět několik odstínů modré, či barvu jako je růžová či fialová. Marek to správně dokončí a paní učitelka ho pochválí, že to má moc hezky a pečlivě a dostane za to za odměnu razítko. Poté si odchází vybrat hračku na hraní. Po chvíli se však vrací a jde paní učitelce říct, že měl k snídani ovesnou kašičku. Říká jí to téměř šeptem, paní učitelka se k němu musí hodně naklonit, aby ho vůbec slyšela. Pochválí ho za to a zeptá se, s čím to měl. Odpovídá, že s čajem. Paní učitelka: „Ty jsi to ode mě ochutnal a zachutnalo ti, co?“ (paní učitelka každé ráno ve školce snídá ovesnou kaši) Kýve a odchází si pro hračku.

Jde si pro hračku a cestou „ladně“ poskakuje a rozhazuje rukama. Marek si vybere hru z police a s tou poskakuje zpět na koberec. Vzal si hru Krtek – Člověče nezlob se. U hry se jich ale najednou sejde více, přisednou si k němu další kluci. Vážně pronese: „Tolik nás ale hrát nemůže.“ Jeden z chlapců (ten menší) se tedy dobrovolně vzdá hry a pouze je pozoruje. Marek se ujme velení a rozhodne, že si dají kámen-nůžky-papír o to, kdo bude hrát jako první. Po zbytek hry je neustále instruuje, co mají dělat, kdo zrovna hraje či o kolik má kdo popojít. Nikdo nic proti tomu nenamítá a nechají se vést. Po dohrání hry všechno pečlivě uklidí a vrátí na své místo.

8:20 Přichází Lucie, rozhlíží se po třídě, co bude dělat. Sedá si k první holčice a skládá s ní hodiny (taková skládačka), poté si obejde ostatní děti a pozdraví se s nimi.

8:30 Paní učitelka vyzve jednoho z chlapců, aby zazvonil na princezničku, a začíná se hromadný úklid (tento pátek je to celé posunuté kvůli následnému divadlu).

8:30 Přichází Lukáš, nijak extra se s nikým nevíta, pouze se zapojuje do úklidu.

Marek jako veškeré své aktivity prožívá i tuto, při úklidu s věcmi ladně poskakuje a když nese všelijaké krabice, dělá přitom různé piruety.

Paní učitelka nechá na princezničku zazvonit podruhé a děti se scházejí v kroužku a paní učitelka jim říká, jak to dneska bude probíhat. Posílá mladší kamarády na záchod a umýt se a s předškoláky si zatím zazpívá písničku. Poté posílá i předškoláky na záchod a jdou se společně nasvačit. Po svačině následuje divadlo: Hody, hody, doprovody v jedné ze tříd.

9:00 Odcházím.

Pozorování 16.4.2015

finální počet dětí: 21 (dívek 6, chlapců 15), přítomni jsou Lucie, Marek, Lukáš

Plán dne: do cca 7:20 jsou tu opět děti ze všech tříd a poté se začnou rozcházet do svých kmenových tříd a do této třídy začnou přicházet zase děti, co sem patří, do 8:30 mají volný program a poté je na řadě společná aktivita, po 9. hodině je čas na svačimu, před 10. zase hromadný úklid a odchod na procházku

7:00 Opět přicházím do třídy, děti jsou tu pouze 4 (Marek, Matouš a dvě děti z jiné třídy). Ve třídě je již jejich paní učitelka. Kluci si berou pexeso a jdou si hrát. První hru bezkonkurenčně vyhrává Marek (17:3), každou nalezenou dvojici radostně okomentuje, během hry si opět prozpěvuje. Druhou hru ovšem prohrává (13:7), prohru ovšem přijímá s klidem. Kluci jsou rádi, že každý hru vyhrál a ukončují ji.

Paní učitelka pak objeví hru, co dlouho nehráli, a zeptá se kluků, zda si jí nechtějí zahrát. Kluci souhlasí. Je to hra o víle Vodánce (něco jako Člověče nezlob se, ale musí se u toho plnit úkoly, jak vědomostní – např. čím se živí žáby, tak i fyzicky náročné – např. udělej dva dřepy). Marek odpovídá na téměř všechny otázky, a když neví jeho kamarád, odpovídá i za něj. (jsou to zároveň hodně otázky i na paměť, protože některé otázky se týkají příběhu o víle Vodánce, který si kdysi vyprávěli) Během hry se paní učitelka zasměje tomu, jak Matouš chrochtá jako prasátko, v návaznosti na to se Marek také začne smát, obličej přitom protáhne a dělá s ním opět přehnanou grimasu. Mezi chlapci byl při odpovídání na otázky velký rozdíl. Matouš, který jde také v září do školy, na všechny otázky velice rychle spontánně odpovídal, a díky tomu většinou i špatně. Marek se nad tím vždy chvíli zapřemýšlel, a když nastala situace, kdy na otázku nevěděl odpověď, nepřestával přemýšlet a mnohokrát se stalo, že na odpověď nakonec přišel (prostě nechtěl nechat otázku bez odpovědi). A během hry se opakovaně stávalo, že Matouš špatně odpověděl a Marek se těm odpovědím hrozně smál (nesmál se ovšem tomu, že je Matouš tak „hloupý“, ale spíše to vypadalo, že si v hlavě reálně představuje to, co Matouš řekl a přijde mu to opravdu směšné). Ostatní se pak také smáli, ale byl to takový ten smích, kdy se smějí, protože se smějí ostatní, ale vlastně neví čemu. Marek dokonce zrudnul v obličejí a začal se válet na zemi (smích opravdu prožíval). Kluky hra nadchla a chtěli jí hrát již asi po čtvrté, došly ovšem už otázky, které se začaly opakovat, a tak paní učitelka usoudila, že bude nejlepší skončit a vybrat si jinou hru. Marek si jde hned pro jinou hru, ale Matouše trochu mrzí, že celou dobu prohrával a nechce si teď s Markem hrát. Marek jde tedy za paní učitelkou a ještě jednou dívkou a chce

si hrát s nimi. Paní učitelka je tedy nechá samotné a oni hrají opět pexeso. Marek má na konci hry opět největší hromádku stejných dvojic a chce to ještě pro kontrolu přepočítat a přepočítává dvojice i své kamarádky. Poté se k pexesu přidají další dva chlapci, Marek je ovšem opět porazí a na konci to po všech opět přepočítává a pak znovu ještě po sobě.

8:00 Ve třídě je již 12 dětí (dívky 4, chlapci 8). Postupně přicházejí a vždy když přijdou, nejdříve jdou za paní učitelkou a jdou jí ukázat, co mají nového, co si s sebou přinesly nebo se pouze „pomazlit“ (rádi se k ní přitulí a paní učitelka se jich ptá, jak se vyspali apod.).

Mezitím Marek vyhrál další hru v pexesu nad svými kamarády, má velkou radost a přijde to oznámit paní učitelce. Říká nahlas, že dnes ho nikdo neporazil, a ani ho určitě dneska nikdo neporazí a přemlouvá ostatní, ať s ním jdou také hrát pexeso.

Paní učitelka zahlásí, ať si jdou na čajíček, takže se děti zvedají a jdou si pro hrnek s čajem. Během minuty to má ovšem Marek vypité a se svým kamarádem chvátá zpět na hrací plochu, kde už mají připravenou další hru pexesa. Opět hrají to samé a Marek si u toho opět prozpěvuje a hru se snaží vtipně komentovat, začíná se dokonce opět vrtět, neustále měnit polohu, poskakuje, chytá se za různé části těla atd.

8:20 Přichází Lucie a Lukáš.

Mezitím si paní učitelka opět vezme stranou všechny předškoláky a jde s nimi vyplňovat Včeličku (dnes mají opisovat různé tvary).

Lucie přijde do třídy a každého si obejde, s čím si hraje.

Lukáš jde automaticky ke krabici s legem a začne si hrát s jedním kamarádem.

Paní učitelka řekne jednomu chlapci, ať zazvoní na princezničku a děti začínají uklízet, poté řekne Matoušovi, ať zazvoní a všechny děti si jdou sundat bačkůrky. Na řadě je společná aktivita řízená paní učitelkou. Je vidět, že paní učitelky si každý den dopředu připravují společnou aktivitu, aby to bylo různorodé a také tematické k období, které zrovna probíhá (Velikonoce, den matek apod.). Dnes si mají děti rozebrat každý jednu kytičku z fólie, které mají různé barvy. Paní učitelka jmenuje jednotlivé barvy a k tomu nějakou aktivitu, kterou k tomu mají udělat (např. teď se zvednou všechny modré kytičky a budou chodit jako kočička apod.). Marek si dá kytičku na hlavu a předvádí se. Poté společně recitují básničku o barvách. Děti hra baví: Lukáš se směje a recituje s dětmi, Marek recituje jako obvykle více nahlas,

občas se to snaží i přehánět, Lucie nijak nevyčívá, ani nevypadá, že by jí aktivita nějak extra bavila.

Na závěr společné aktivity paní učitelka rozhodí velký barevný padák a ptá se jich, co světě by mohlo mít takovou a takovou barvu. Všechny děti vymýšlejí různé odpovědi, Lukáš a Marek se snaží, pouze Lucie je potichu a za celou dobu řekne pouze jedno slovo, spíše kouká všude okolo a vypadá celkem znuděně.

Nakonec paní učitelka řekne, že si zahrají na krokodýla. Všechny děti si sednou s nohama pod padák a jeden tam vleze a zatahá druhého za nohy a vystřídají se. V tomto počtu je ovšem hra celkem náročná a upřednostňovány jsou spíše ty starší děti a tak paní učitelka aktivitu brzy ukončuje a děti se jdou obout, na záchod a umýt ruce. Čeká je svačina. Aktivita však všechny děti bavila, především ty starší a všichni jsou teď trochu „rozdivočelí“.

Ve třídě je také 2,5 letý chlapec, který zde má sestru, která mu hodně pomáhá, když ale není sestra poblíž, s oblibou se ho ujímá právě Marek. Tak tomu bylo i při nazouvání bačkůrek, samotnému mu to příliš nešlo, takže mu začal pomáhat i Marek. Během her ho i často chytá za ruku a vodí ho s sebou (pomáhá mu zvedat se, běhat apod.).

Během svačiny přicházejí pánové opravit kuchyňku, která sousedí se stoly. Lucie si proto sedá na jiné místo než obvykle. Matouš se jí ptá, proč si sedá jinam a ona mu prozíravě odpovídá: „Nemůžu tam přece sedět, když to tam pánové opravují, překážela bych tam.“ (ostatní menší děti ale nenapadlo, že by tam mohly překážet)

Většina dětí jí rychle, aby si mohly opět hrát. Lukáš sedí ale vzorně u stolu a pomalu kouše. Marek je hotov mezi prvními. Lucie se s jídlem jako vždy loudá, jídlo převaluje na talíři. Končí to tak, že jí paní učitelka musí určit půlku chleba, kterou sní a poté si může jít hrát. (takový scénář se objevuje téměř pokaždé) Poté, co Lukáš dojí, jde zpátky na hrací pole a posbírání po všech všechny rozházené kytičky a dá je na jednu hromadu.

Paní učitelka se rozhodne, že mladší kamarádové si mohou sami hrát na krokodýla pod padákem. Probudí tím obrovské nadšení u dětí. Předškoláci s ní půjdou dělat opět nějaké cvičení. Lukáš se v té chvíli naprosto změní, najednou se z něj stává „šašek“, přestává poslouchat a užívá si hru po svém. Pod padák leze nepřetržitě a dělá si, co chce. Vymýšlí různé hlouposti, kterými se snaží pobavit ostatní. (nedá mi to a zeptám se na to paní učitelky a ona sama přiznává, že Lukáš je tak trochu utiskovaný těmi staršími, ale kdykoliv je se svými mladšími kamarády sám, změní se v naprostého suveréna a komedianta, ve skupině se stává

tím dominantním). Lucie je místo toho nespokojená s tím, že děti nedodržují pravidla a lezou si tam, jak chtějí, místo toho, aby tam byl vždy jeden. Po cvičení se přidají opět i předškoláci a to Lukáš opět zkrátne, jde si pro jinou hračku a začíná si hrát s letadlem z lega. Je ovšem vidět, že se během hry pěkně rozdováděl, a tak teď kamarádovi vypráví nějaký vtíp a pak se mu přehnaně směje (i když to vůbec není vtipné a kamarád se tomu moc nesměje).

Lucie si zatím povětšinu času hraje v klidu sama nebo se pouze dívá na to, co dělají zrovna ostatní. Na rozdíl od ostatních není moc schopná se zapojit do jakékoliv hry. Většinou si hraje sama, pozoruje ostatní, a když už si hraje s někým, příliš nespolupracuje, spíše si to dělá vedle po svém. U ostatních dívek takové chování nepozorují, normálně se zapojují a to i do hry s chlapci (i když přece jen je u dívek individuální hra častější než u chlapců, ti si téměř nikdy nehrají sami).

Lucie se po chvíli připojí ke skupince dětí, které si staví silnici a jezdí po ní auty. Stejně si po chvíli ale svoji silnici oddělí a staví si svoji, po ostatních pouze pokukuje, jak to dělají oni.

9:50 Zvoní se na princezničku a jde se uklízet. Lucie se docela nadšeně vrhá do uklízení a vše pečlivě rozebírá.

Před svým odchodem jsem se zeptala paní učitelky jak je to vlastně s Lucií, že mi přijde, že u všech aktivit vypadá celkem znuděně a že si ani moc nehraje s ostatními. Odpověděla mi na to, že je to pravda, že jí nic nebaví a jako příčinu viděla v přepychu, který má doma. Pochází z celkem bohaté rodiny a rodiče jí zahrnují vším, na co si jen pomyslí, a proto existuje jen málo věcí, co jí ještě dokáže zaujmout.

10:00 Odcházím.

Pozorování 24.4.2015

finální počet dětí: 21 (9 dívek, 12 chlapců), přítomni jsou Marek, Lukáš, Lucie

Plán dne: Během společné aktivity si budou povídat o beruškách, pak si následně zahrají na berušky a motýlky. Po společné aktivitě následuje svačina, děti si pak mohou ještě na chvíli hrát, a pak přichází celkový úklid třídy. Po úklidu děti vyrazí na procházku ven.

7:00 Při příchodu do třídy zjišťuji, že ve třídě jsou opět děti z různých skupin. Děti si většinou hrají ve skupince s dětmi z jejich vlastní třídy. Postupně si pro ně přicházejí jejich paní učitelky a do třídy postupně přicházejí děti, které sem patří.

Marek si hraje s Matoušem a v hracím koutku vytvořili přes celou plochu puzzle (snaží se složit všechny možné, co ve třídě najdou a vytvářejí z toho 1 velkou plochu). Puzzle začali stavět včera ráno a dnes v tom pokračují, chtějí toho postavit co nejvíce. Marek si u hraní opět velmi prozpěvuje, pobrukuje a vrtí sebou, často pronese něco rádoby vtipného a sám se tomu zasměje. Paní učitelka ho požádá, zda by mohl připravit čajíček (což znamená připravit hrnky pro své kamarády) a ptá se ho, zda chce pomoci od někoho. Říká, že to zvládne sám a v kuchyni si nahlas zpívá.

Děti se pak jdou napít čaje ke stolu a Marek říká paní učitelce, že byl včera na tréninku. Když s ní mluví, opět jeho hlas naprosto zkrotne, očima hledá záchytný bod. Během toho, co pijí čaj, paní učitelka se všech postupně ptá, jak se vyspali a co snídali. Každého se zeptá, nějak to okomentuje, dává jim najevo zájem. Poté navrhne, že by si mohli dodělat motýlky, co včera začali vytvářet během odpoledne a Marek se hned zvedne a jako jediný jde k vedlejšímu stolu a začne pracovat na svém motýlkovi. Začne ho zdobit a přichází k němu jeho kamarád, dívá se, jak to dělá a vyptává se, zda to takhle stačí. Vypadá to, že Marek má zde důležitou roli, působí jako by byl jejich vzor. Při malování si Marek opět prozpěvuje a trvá mu to mnohem déle, než všem ostatním, a to především kvůli tomu, že si na své práci nechává opravdu záležet. Poté, co to dodělá, jde své dílo předvést paní učitelce. Ta mu řekne, ať se s ním rozletí a Marek jde a začne s ním lítat po třídě. Velmi ladně poskakuje po třídě s motýlkem v ruce a vyloženě si to užívá. Na tváři má úsměv a občas se jen tak zasměje. Dělá u toho dokonce i různé zvuky – jakože letí. Nakonec jde motýlka odložit na okno, kam děti dávají své výtvary a cestou si opět začne prozpěvovat. Po splnění úkolu chvátá nazpět skládat puzzle, opět to doprovází zpěvem (text nějaké dětské písně). Matouš mu do toho začne vstupovat a začne mu do toho zpívat: „, Ne, ne, nee...“. Marek se začne rozčilovat, ať mu do toho neskáče a začnou se pošťuchovat. Marek si vezme krabici od toho puzzle a odtáhne si jí stranou. Matouš: „Já to

na tebe řeknu.“ Marek: „A proč?“ Matouš: „, Protože se mi chce.“ Marek: „Ale řekni mi důvod?“ A začnou se dohadovat. Marek se naštve, vezme si své rozestavené puzzle a jde si to stavět vedle. U toho se hádají, kdo to bude mít dříve postavené. K Markovi se následně přidá Fanda a společně počítají, kolik puzzlí už mají postavených. Dojdou k číslu 20 a Fanda pak pronese, že samotných puzzlíků je určitě víc. Toho se hnedka chytne Marek a začne je počítat. Po chvílce ale zjistí, že jich je opravdu velmi hodně a smutně to vzdává (některé totiž mají i přes 50 puzzlíků). Na stavění puzzlí se přidává stále více dětí, některé to po chvíli přestane bavit a jdou si hrát s něčím jiným. Vždy když ale přijdou do třídy, jsou tím tak upoutány a překvapeny, že se jdou podívat, jak jejich kamarádi pokročili a nakonec se také přidají. Marek jako jediný vydrží u stavění po celou dobu.

Poté z chumlu dětí Marek zaslechne, že někdo pronáší něco holubech a začne si dělat srandu a vymýšlet spojení jako holuby z uší a začne se pokoušet dát Fandovi pusku na uši (ten se odtahuje), směje se u toho a v obličejí dělá vtipné grimasy. Fandovi se to nelíbí a odtahuje se od něj, odstrkuje Marka. Ten to po chvíli vzdá a začne si opět zpívat. Po chvílce se k němu začnou spontánně přidávat děti a začnou zpívat spolu s ním.

8:20 Přichází Lucie se svojí sestřičkou.

Lucie si postupně obejde všechny děti a dívá se, co kdo dělá. Poté si jí k sobě zavolá paní učitelka, aby si šla Lucie dodělat svého motýlka.

Mezitím se Marek přestal zajímat o puzzle a začal si hrát s chlapci. Hrají hru, kdy je cílem nasbírat co nejvíce kartiček s určitým počtem bodů. Na konci Marek přepočítává několikrát všechny body, aby vítězství bylo spravedlivé.

8:30 Přichází Lukáš, jde se k okýnku rozloučit se svým tatínkem jako většina dětí po příchodu do školky, poté jde automaticky ke krabici se stavebnicí.

Marek stále hraje tu samou hru a opět to s ním velmi šije, Lucie potichu maluje motýlka a Lukáš si v klidu hraje se stavebnicí.

8:35 Zvoní se na princezničku a jde se uklízet, a jelikož je pátek = úklidový den, musí se uklidit i všechno to, co za týden děti vyrobily, tudíž i sbírka puzzlí. Lukáš se na to jde také podívat a pronáší: „Toho ale tady je!“ (pronáší to nahlas a drží se u toho za hlavu). Najednou kolem prochází nejmenší dívka ze třídy a Lukáš ji láskyplně pohladí a obejmě (z ničeho nic).

Princeznička zvoní podruhé, děti si zouvají bačkory a jde se na společnou aktivitu. Děti se zují, paní učitelka začne zpívat písničku, kterou vždy začínají, děti se přidávají a scházejí se v kroužku. Dvě nejmenší děti se drží spolu za ruku, v tom ale přichází Marek a naschvál se vecpe mezi ně, aby se s těmi nejmenšími také mohl držet za ruku.

Zazpívají si a zacvičí si, poté si sednou a paní učitelka jim dává hádanku. Vyptává se na berušku. Paní učitelka: „A jak se říká berušce? Marek: „Slunéčko sedmítečné.“ (pronáší to nahlas, ale zároveň s pokorou). Poté si zarecitují básničku o berušce, co už umějí z dřívějšíka. Paní učitelka přinese velkou papírovou berušku a říká, že je velmi smutná, ptá se dětí, co jí asi chybí. Děti vymyslí, že jí chybí tečky a že by je mohly namalovat. Paní učitelka jim přinese černý papír a poradí jim, že by ho mohly zmačkat. Učí je zároveň, jak správně zmačkat papír a pořádně u toho procvičit prsty. Opět u toho recitují.

Včera s paní učitelkou symbolicky zakuklily plyšovou housenku a dnes jsou děti zvědavé, co se z toho vylíhne. Paní učitelka dělá tajemnou atmosféru. Děti mají zavřít oči a ona poté vyndá z papírového hrnce vyrobeného motýla. Děti jsou nadšené a tiše s otevřenými pusami koukají. Všichni mají chuť si ho pohladit.

Mezi tím Dia schválně strčí do bačkůrek ležících opodál. To se Lucii nelíbí a hned jí osočí.

Lukáš během hry neprojevuje navenek moc žádné emoce, ani nic neříká, je klidný a poslušný.

Poté si děti hrají na berušky a motýlky. Pokaždé když je Lukáš v domečku (při této hře), který se nachází vedle odložených bačkůrek, začne je přerovnávat.

Po hře se mají děti společně vydýchat. Marek nahlas dýchá pusou a celkově se snaží veškeré pohyby provádět velice ladně, ale zároveň je trochu přehání. Také se velmi často nahlas zasměje něčemu, co někdo řekl, i přesto že se nikdo jiný nesměje. U toho opět udělá přehnanou grimasu v obličeji.

Lucie má po celou dobu tendenci se držet u svého bratrance Dana.

9:05 Končí aktivita, paní učitelka prohlásí, že koho pohladí motýlek, může si jít vzít bačkůrky, jít na záchod a na svačinu. Nejdříve ale musí říci, co je za kytičku (má si nějakou rychle vymyslet). Když přijde řada na Lucii, dlouho přemýšlí a nakonec řekne, že je zlatý děšť. Snaží se být originální, protože hodně květin už bylo řečeno a hodně květin se už také opakovalo.

Během svačiny se jako vždy Lucie velmi loudá, kouká všude možné okolo. Očividně jí to nebaví a talíř jí téměř vždy (i dnes) zůstává skoro plný. Když se rozhodne, že už dojedla, rozhodne se, že odnese talíř i sestře. Říká: „Didi, já ti uklidím nádobí.“ A odnáší po ní hrnek, pak ještě pořádně zastrkává židli. Všechno to říká nahlas a předvádí to tak, aby o tom všichni věděli, jako by chtěla ukázat, jak se to má správně dělat. Poté se jde zeptat paní učitelky, zda si může jít hrát do kuchyňky, kde si vyndá věci a dělá, jakože je uklízí. V kuchyňce jich je celkem 6, ale Lucie si stejně hraje v podstatě sama a nezapojuje se mezi ostatní (všichni ostatní tam spolu určitým způsobem komunikují a spolupracují). Téměř se s nimi nebaví a dělá si, co chce. Mluví si sama pro sebe. Poté jdou děvčata s kočárky „na procházku“. Lucie zůstane v kuchyňce sama, zase všechno vyndá a dělá, že uklízí. Dělá, že myje nádobí. I poté, co se děvčata vrátí, si stále hraje sama. Všechny kolem sebe často poučuje.

Její sestra si ale také často hraje sama. Většinou se ale stává, že pokud se ve třídě nacházejí sourozenci, hrají si velmi často spolu.

Lukáš jí naopak velmi vzorně. Nikam nechvátá, ale talíř odnáší vždy prázdný. Po svačině si jde opět hrát se stavebnicí. Staví si sám koleje. Po chvilce se k němu přidává stejně starý Ríša. V tu chvíli se stává Lukáš opět dominantním a začíná se projevovat. V podstatě vede celou hru, instruuje, co se bude stavět dál atd. a Ríša pouze přihlíží a přijímá úkoly od něj.

Děti měly po svačině na připravenou papírovou berušku nalepit všechny puntíky. Každý tam nalepil puntík a odešel, Marek se ale rozhodl jí sám dodělat a až poté si jde hrát se svým kamarádem jinou hru.

9:45 Zvoní se na princezničku a začíná úklid. Dnes je pátek, což znamená kompletní úklid celé třídy. Musí se rozebrat všechny puzzle apod. Děti už jsou na to zvyklé a nikdo neprotestuje.

Po úklidu vyráží třída na procházku ven.

10:00 Odcházím.

Pozorování 16.5.2015

finální počet dětí: 22 (8 dívek, 14 chlapců), přítomni jsou Marek, Lucie, Lukáš

Plán dne: Dnes mají v plánu brzkou svačinu a poté chtějí v 9:15 odejít do vedlejší školy, kde mají zapůjčenou tělocvičnu a budou s dětmi cvičit.

7:00 Přicházím do třídy, kde je 5 dětí z různých tříd. Přítomen je zatím pouze Marek.

Tento týden mají ve třídě jako téma bylinky. Marek se jde paní učitelce pochlubit tím, co přinesl. Byl si s tatínkem půjčit v knihovně velkou knížku o bylinkách a dnes ji přinesl do třídy. Za paní učitelkou přijde opět s velkou pokorou a ukazuje jí, co přinesl. Paní učitelka ho za to moc chválí před ostatními. Poté si jde Marek hrát pexeso s chlapci. Během hry si opět často prozpěvuje a kdykoliv někdo něco pronese, začne se přehnaně nahlas smát.

Ve školce v této době především kluci velmi prožívají mistrovství světa v ledním hokeji a nosí paní učitelce postupně ukázat své výtvary, které vyrobili z lega. Pokoušeli se vytvořit různé vlajky, často velmi úspěšně. Po chvilce začne z hloučku kluků, kteří si takto hrají, znít česká hymna.

Marek ledním hokejem tak moc nežije jako ostatní kluci, ale když si začnou s legem hrát hokej, také se nadšeně zapojí. Během chvíle je v zápalu hry a začne se s kluky dohadovat, zda padnul gól či ne.

7:50 Přichází Lucie se sestřičkou. Děti zrovna v kruhu na zemi skládají vlaštovky, stoupne si za ně a tiše je pozoruje. S žádnými dětmi se nevtá.

Paní učitelka děti učí, jak se skládají vlaštovky. Děti, které si jí již vyrobily, ji začnou házet po třídě. Lucie to také zajímá a ptá se paní učitelky, zda jí to také naučí. Paní učitelka má kolem sebe ale zrovna hodně dětí a nestíhá se věnovat všem. Lucie proto za ní po chvilce musí přijít znovu, že by si také chtěla vyrobit svojí vlaštovku. Paní učitelka si s ní tedy sedne a začne jí to učit. Za paní učitelkou přišla bez jakýkoliv rozpaků, ač po prvé nebyla vyslyšena.

8:10 Přichází Lukáš, rozloučí se s tatínkem a jde se podívat, co děti dělají.

Během svého pozorování jsem si všimla, že předškoláci se snaží svůj výkres již podepisovat. Všimla jsem si toho ale i u Lucie, která ještě mezi předškoláky nepatří. Došla jsem se na to zeptat paní učitelky, jestli jí to naučili doma či ve školce. Paní učitelka mi pověděla, že si

Lucie prý jednou sama od sebe ve školce podepsala výkres a nikdo jí to nenaučil. Písmenka jí velmi zajímají, a tak se naučila alespoň ty, které má ve jméně.

Předškoláci jdou dělat včeličku (Marek s nimi).

Když přišel Lukáš, hned se zapojil ke hře s vlaštovkami. Po chvilce si jde jako vždy hrát s legem. Paní učitelka ho jde pozdravit a zeptat, jak se měl. Lukáš k ní mluví ostýchavým tónem.

Lucie zatím sedí sama u stolu a dotváří si tu svojí a jako pár dalších starších kamarádů si tam namaluje vlajku a jde to ukázat paní učitelce. Zároveň se jí pochlubí, že se tam podepsala jako LUCA. Poté si vezme hlavolam a jde si s ním sednout na gauč.

Edita spadne s knížkou a začne brečet. Lucie za ní jde a ptá se jí, jestli je to dobrý a kouká se, jestli nemá odřený koleno. Edita ale během chvíle přestane brečet a Lucie si odejde hrát s puzzlemi. Přidá se k ní Dia, a tak se k ní Lucie otočí zády a skládá si sama. Po chvíli si začnou skládat spolu, ale Lucie jí neustále opravuje a v jednu chvíli na ní dokonce vyjede. Dia se kvůli tomu urazí a odchází, je z toho smutná. Pak se vrátí a povídá: „Já si chci s tebou hrát.“ Lucie na ní ale stále není milá a říká jí drsným tónem: „Tak chceš si s tím hrát nebo ne?!“ Dia se raději otočí a odchází, Lucie si hraje nadále s puzzlemi sama a začne si u toho zpívat, jakoby se nic nestalo. Přijde k ní Marek a zeptá se jí, zdali chce pomoci. Lucie: „Ne, já to umím sama.“ Otočí se na mě a začne se smát. Marek tedy odejde, sedne si k jiným dětem a začne si s nimi hrát. Začne si povídat s Diou a říká jí: „Co je?“ Dia: „Já jsem si chtěla hrát s Lucií a ona nechtěla.“ Marek: „Já jsem si s ní taky chtěl hrát a ona nechtěla.“

Lukáš si hraje v menší skupině chlapců. Hrají si se stavebnicí. Jakmile už není sám, má tendence se začít více projevovat. Ostatním chlapcům rozdává úkoly, co mají dělat a co kam mají dát: „Ten komín musíš postavit ještě vyšší.“ „Tohle sem přece nemůžeš dávat.“ Ostatní kluci neodporují a dělají to podle něj. Když si ale hraje ve velké skupině, kde jsou i starší děti, příliš se neprojevuje. Paní učitelka to komentuje tím, že jeho čas teprve přijde za rok, až z něj bude předškolák, to se teprve pořádně projeví a bude z něj takový pomocník.

Paní učitelka řekne malé Lence, aby zazvonila na princezničku, ta se k ní ale nemůže dostat. Všimne si toho Marek, a tak běží přes celou třídu a ptá se jí, zda to chce podat. Chová se velmi starostlivě.

Zazvoní se na princeznu a jde se uklízet.

Při uklízení se Marek hodně předvádí a dělá ze sebe šaška. Různě skáče, dělá obličejky na ostatní apod.

Lucie se snaží rychle dostavět svoje puzzle, nechce se jí to nechat nedodělané. Paní učitelka jí pomůže dát kolem toho ohrádku, že to může dodělat po svačině.

8:30 Ve třídě jsou už všechny děti, tak se jde rychle na společnou aktivitu. Dnes je čeká již dobře známá písnička a s tím spojené cviky. Nejdříve si ale sednou do kroužku a povídají si o tom, co je čeká. Marek se u toho stále kýve a něco si brouká. Děti si jdou před svačinou umýt ruce a z umývárny je slyšet Marka, jak si zpívá písničky z předchozí aktivity.

8:55 Začíná svačina.

Po svačině si jdou děti ještě chvíli hrát, pak už se uklízí a vyráží se do tělocvičny.

Tělocvična

Paní učitelky dětem připravily opičí dráhu a děti mají postupně probíhat celou tělocvičnou přes různé překážky. Nejdříve dají ale všem malý míček, se kterým se děti pěkně rozdovádí. Různě si s ním hází, kopou do něj apod. Při hře s míčkem se zapojí opravdu každý, děti jsou z toho nadšené.

Lukáš cvičí velmi poctivě, po žebřinách leze vždy úplně do konce a co nejvýše. Ostatní děti to oproti němu často šidí a chvátají.

Marek často během aktivit vyžaduje pozornost učitelek, pomáhá menším a činnosti velmi prožívá.

Lucie činnosti nijak extra neprožívala, ani se nijak extra nesnažila. Všechny úkoly však plnila.

Pozorování 20.5.2015

finální počet dětí: 26 (16 chlapců, 10 dívek), přítomni jsou Marek, Lukáš, Lucie

Plán dne: Kolem 8:30 bude společná aktivita. Paní učitelka má připravenou pohybovou aktivitu, jelikož tento týden mají jako téma sportovce. Poté následuje svačina, chvíli volný program a odchod na procházku.

7:00 Přicházím do třídy, již za dveřmi slyším, jak se Marek směje. Ve třídě je 7 dětí, opět z různých tříd. Ze třídy srdíček je zde Marek a Matouš. Kluci si hrají spolu na hokej (s legem). Marek se u toho velmi baví a nahlas se směje. Přijde k nim paní učitelka a říká jim: „Včera jsme si něco říkali o tom hokeji, dnes jsme si to sice ještě neříkali, ale platí to také.“ Tím naráží na to, že si tuto hru na hokej zakázali. S druhou paní učitelkou se prý dohodly, že teď se budou hrát především jiné sporty, protože kluci mají tendence si hrát pouze na hokej a není to až tak bezpečné (často si u toho odřou nějaký prst a podobně). Marek už když vidí přicházet paní učitelku, raději začne hned uklízet a jde si sám hrát s legem. Chvíli si staví, u toho si prozpěvuje. Dlouho to ale nevydrží a jde si hned hrát za ostatníma s Geomagem. Poté paní učitelka zahlásí, zda chce někdo udělat čajíček. Marek s Matoušem se hned zvednou a letí do kuchyně, že to prý rádi udělají a připraví hrnečky.

7:25 Přichází do třídy Lukáš. Přes okno se rozloučí s tatínkem a jde si hned sednout ke skupince dětí. Začne s nimi stavět kostky na sebe. Když se mu to podaří, zatleská si a zasměje se nahlas. Stále nahlas říká: „Maty, Maty, koukej!“ U toho ze sebe tlačí smích, aby na sebe upozornil. Sedí totiž vedle starších kluků, kteří si hrají především spolu a jeho tak trochu „vytěsň“. On ale nahlas tleská a směje se. Pak si začne bušit do hrudi a říká: „Honzo, koukej, koukej!“ Honza: „No, tak dělá gorila.“ Lukáš: „Pff, gorila.“ Začne se smát. Poté opakuje, co kluci řeknou a všemu se stále směje. Nakonec všichni kluci jdou pro jinou hračku a Lukáš tam zůstane sedět sám. Ale i během hry, kdy je sám, si prozpěvuje a občas si prostě jen tak tleskne.

Marek mezitím vytvoří z Geomagu různé kolotoče a všichni mu je teď obdivují. Tato pozornost je mu moc příjemná.

8:00 Přichází do třídy Lucie se svojí sestrou. Hned si to zamíří k Danovi, přivítají se a přidá se k jeho činnosti. Ostatní děti naprosto ignoruje.

Děti přichází najednou hodně, a proto se paní učitelka nestíhá se všema přivítat, ale snaží se alespoň každého jmenovitě pozdravit a říct mu, ať si jde vybrat nějakou hračku.

Marek hraje pexeso s mladším kamarádem a říká: „Přece musíš začít hrát ty, když si mladší!“ A pronáší to trochu opovrženým tónem, jako by to byla přece samozřejmost. Děti se u něj postupně střídají. Při hře to s ním neustále šije, vrtí se na místě. Začne dokonce nahlas zpívat a u toho dělá, že hraje na kytaru. Přehnaně se u toho směje, a když otočí nějaké karty, které k sobě nepatří, začne se ještě více smát při té představě z té kombinace. Děti to po něm často opakují. V jednu chvíli hraje pexeso s Maruškou, o hodně nad ní vyhrává a ona se proto velice diví, jak je to možné a jak mohl vědět, kde ta dvojice zrovna je. On má z toho radost a začne si ještě více prozpěvovat a postupně se k němu začínají přidávat i ostatní děti.

Za Lucii přijde Dia a chce si s ní hrát. Lucie se zrovna rozhodne pro hru s miminkem a říká Die, ať na něj hlavně nešahá. Dia jí na to odpovídá, že ho přeci ale jenom pohladí. Po chvíli se k nim přidá Dan a tak se Lucie rozhodne, že raději půjdou něco skládat nebo stavět. Vezmou si hru, kde se staví z kostiček různé vzory. Při této aktivitě je naprosto potichu a poctivě skládá.

Lukáš se přidá k dalším 4 klukům, kteří si hrají se stavebnicí. Najednou se ale opět ocitl ve skupině se staršími kluky, začne se chovat podřízeně a velice klidně. (naopak když je ve skupině s malými dětmi, stává se z něj třídní šašek a vůdce) Když už je ale nějakou chvíli v této skupině, začne se snažit vtípkovat, aby se starším klukům zalíbil. Během hry si postaví koleje. Teď se mu nelíbí, že Honzík jezdí po kolejích úplně obyčejným autem a rozčiluje se, že takové auto přece neexistuje a co je to za výmysl. Dokonce mu zakazuje, aby jezdil po jeho kolejích (po kolejích se smí přece jezdit jenom s vlakem). Neustále se kolem něj střídají různí chlupci, jen on neustále sedí u stavebnice a jezdí si s vlakem po kolejích.

Paní učitelka mezitím chodí mezi dětmi a kouká se, kdo si s čím hraje. Chválí je apod.

8:25 Paní učitelka vyzve Marušku, aby zazvonila na princezničku. Děti tudíž začínají uklízet.

Postupně se začnou scházet do kroužku. Tento týden mají jako téma sportovce. Paní učitelka tluče na bubínek a oni mají do rytmu pochodovat. Lucie se během aktivity neustále drží u bratrance a naopak se snaží distancovat od Edity. Na rozdíl od toho všichni ostatní sourozenci se při těchto společných hrách drží spíše u sebe, často chtějí být spolu ve dvojici apod.

Děti to ale baví a nadšeně pochodují. Marek se ještě navíc při svém pochodování zvládá otáčet do kolečka. Poté se Marek začne tulit k té nejmenší (Lenka) a pomáhá jí, napovídá jí, co má dělat.

Poté si hrají na olympiádu a paní učitelka jim připraví opičí dráhu. Udělá různé obtížnosti pro předškoláky a mladší kamarády. Lukáš i přesto, že patří mezi mladší kamarády, se snaží stejně jako předškoláci různě přeskakovat překážky atd.

Marek když při hře na někoho narazí, obejmě ho (především pokud jde o menší děti).

Lucie se celou hru drží u svého bratrance.

Poté hrají na Škatulata škatulata hejbejte se. Postupně děti vypadávají. Děti si navzájem fandí, především svým nejlepším kamarádům. Lucie fandí Danovi.

Lukáš fandí Kubovi, křičí: „Kubooo, Kuboo!“ Opravdu to prožívá (ač spolu nejsou nějak velcí kamarádi).

9:15 Končí aktivita, děti se jdou obout, na záchod a na svačinu.

Lukáš jako vždy jí velmi pomalu a sní naprosto všechno.

Lucie nesní opět téměř nic, sedí tam minimálně 20 minut a za tu dobu sní pouze půlku malého chleba. U jídla se dost nudí, převaluje ho po talíři.

Marek sní také vše, ten ale naopak chvátá, aby si mohl jít zase co nejdříve hrát. Chvíli před 9:30 odchází na sbor do jiné třídy (s různými dětmi).

Lukáš dosvačí a jde se podívat, kdo si s čím hraje. Nakonec si sedne k Die a začne s ní stavět puzzle Bořka stavitele. Něco jí u toho začne vyprávět.

Lucie odchází poslední od stolu, všichni si už hrají. Sedne si ke klukům, kteří hrají pexeso, a pouze je pozoruje. Po chvíli začne komentovat jejich hru, a co kdo zrovna otočí. Ráno si přinesla do školky svojí hračku z domova – panenku. Nyní se pro ni rozhodne dojít a hrát si s ní. Začne jí chovat a jde jí ukázat paní učitelce. Během hry je ale sama a vypadá, že jí to vyhovuje. Střídá chvíle, kdy si hraje s miminkem a kdy jen tak sedí a pozoruje ostatní.

Lukáš si staví v tichu. Sice si staví spolu s Diou, ale každý má svůj obrázek a pracují pouze na tom svém. Lukáš ho dostaví jako první, a tak se rozhodne, že pomůže Die. Najednou uslyší, že venku někdo něco vrtá a jde se podívat z okna. Když se po minutě vrátí, u puzzlí sedí už jiné děti. Pronese: „Počkejte lidičky, co tady děláte?“ Říká to ale velice milým tónem, bez našťvanosti.

Lucie se nakonec rozhodne, že bude hrát pexeso s Danem. Při hře s ním se celkem baví. Směje se nahlas a rozdává Danovi úkoly.

10:15 Paní učitelka zvoní na princeznu, děti začínají uklízet a zároveň přicházejí děti ze sborečku.

10:20 Odcházím.

Pozorování 24.5.2016

finální počet dětí: 26 (10 dívek, 16 chlapců), přítomni jsou Marek, Lucie, Lukáš

Plán dne: Dnes si budou povídat o rodném městě. Tento týden mají jako téma totiž putování po městě X. Na toto téma bude zaměřena i společná aktivita, která proběhne zhruba kolem 8:30. Poté následuje svačina a procházka.

7:00 Přicházím do třídy. Je zde zrovna 10 dětí z různých tříd. Ve třídě je již Marek. Povaluje se na koberci a tulí se k Davídkovi. Když se Davídek zvedne a někam poodejde, Marek se hned vydá za ním, začne ho popotahovat a brát si ho na klín. Pak mu navrhně, zda si s ním Davídek nechce skládat puzzle. Vydají se pro něj a cestou zpátky Marek dělá, jako že pochoduje a u toho si zpívá. Davídek ho napodobuje. Puzzle, které vybral, je celkem těžké, takže ho v podstatě postaví téměř celé sám. Přisedne si k nim i Maruška a snaží se také něco složit, ale moc jí to nejde. Marek se přitom snaží dělat „srandičky“ a aby pobavil i malého Davídka, vyloženě sniží svojí úroveň humoru, aby to pochopil i on (dává například puzzle naschvál na špatná místa apod.). Začne také nahlas říkat „tudle nudle“. Davídek to po něm opět opakuje. Poté si všichni 3 staví každý svoje puzzle. Marek to má samozřejmě nejrychleji postavené a nadšeně si u toho zpívá.

Paní učitelka poté vyzve děti, aby si šly dát čaj a že by od nich ráda slyšela, jak se měly o víkendu. Každého po jednom se ptá, co dělal o víkendu a děti jí to nadšeně sdělují. Marek jí vypráví, že byl o víkendu doma. Jeho vystupování se opět naprosto změní, je pokorný až stydlivý. Poté, co si vypijí čaj, jdou hned zpět k pexesu.

Marek jde hrát pexeso s Matyášem a Martinem. Chce se k nim přidat i Davídek, kluci ho ale odmítnou s tím, že s nimi může hrát příště. Marek mu ale nabídne, že může hrát teď s ním. Klukům to nakonec nevadí a shodnou se na tom, že když je nejmladší, že může hrát dokonce vícrát za sebou. Marek všechny během hry porazí, svojí radost z vítězství ale nedává nijak ostatním najevo. Jde si hrát s legem a celou dobu si u toho prozpěvuje.

Paní učitelka průběžně všechny obchází a s každým si chvíli pohraje.

8:00 Paní učitelka si vezme ke stolu předškoláky a rozdá jim papíry, na kterých jsou načrtnuty různé stavby. Nejdříve si o tom s nimi povídá, vysvětlují si, co je který domeček a pak jim následně rozdá pastelky a fixy a chce, aby je vymalovali.

Tento týden je týden za putováním. Každý den se ve městě X vydají na nějaké jiné místo a budou objevovat zdejší místa.

8:10 Přichází Lucie se sestrou a jde se přivítat s Danem, který sedí mezi předškoláky a pracuje na svém úkolu. Skupinu předškoláků tak vyruší při práci a paní učitelka ji požádá, aby si šla hrát jinam. Jde tudíž za Diou, která si hraje s autodráhou. Během chvíle je ale Lucie hlavou celé hry a rozdává úkoly. Dnes to ale vypadá, že spolu celkem spolupracují a nehrají si pouze vedle sebe. Dia tam rozdává dopravní značky, Lucie tam jezdí a obráceně. Lucie se následně rozhodne, že si půjde hrát s letadlem. Dovnitř dá auto z autodráhy a začne s ním létat po třídě. Dia se chce přidat, ale Lucie před ní letadlo zavře a nechce jí k němu pustit. Poté na chvíli povolí a pustí ji k letadlu a dokonce jí ho otevře, hned vzápětí se ho ale zase zmocní a létá s ním po místnosti. Říká: „Já sama!“ A vyškubne jí ho z rukou. Když jí ho po chvíli opět půjčí, Dia do něj začne něco dávat, různě otvírat a prozkoumávat. Lucie jí ale hned začne opravovat: „Ne ne ne, děláš to špatně! Nedělej to!“ Očividně se jí to nelíbí a dává jí to dost najevo, vše musí být podle jejího. Opět jí ho sebe a chodí s ním po třídě. Dia jí následuje.

Mezitím předškoláci dodělali svoje stavby, Marek si nechal velmi záležet. Paní učitelka nakonec zavelí, ať si to pouze z druhé strany všichni podepíší, že zítra budou pokračovat. Jakmile je Dan hotov, jde za Lucií.

Z ničeho nic Lucie vykřikne: „Jsem královna všech!“ (během létání s letadlem po třídě).

8:40 Paní učitelka zazvoní na princeznu, aby si děti uklidily a šly se připravit na společnou aktivitu. Marek se opět ujímá malého Davidka a pomáhá mu na záchodě a s bačkorami.

8:45 Přichází Lukáš. Děti jsou již v kolečku, a tudíž se jde k ostatním hned připojit. Míří mezi kluky a místo si udělá tím, že ostatním říká: „S dovolením, s dovolením..“

Paní učitelka nejdříve hraje na klavír „Běží liška k Táboru“ a děti k tomu zpívají, poté chce, aby do rytmu tleskaly. Marek začne jako první správně a paní učitelka ho za to velmi chválí. Když se rozezpívají, paní učitelka jim dá gumu, kterou mezi sebe natáhnou, a na jednom konci je korálek. Ten si mají posílat a vždycky k tomu říct, co se jim líbí na městě X, kde žijí. Někdo pronese, že má rád město X, protože zde jezdí na kole. Na to Lucie reaguje a řekne, že ona taky. Poté přidá Marek návrh, že má město X rád, protože je tu socha Jana Y a Lucie zase hned přidá, že je tu Pražské sídliště (o tom se ale před chvílí bavili, takže je to pojem, co má čerstvě v paměti). Postupně se střídají všechny děti a často se i opakují. Když přijde řada na Lukáše, řekne, že neví. Malé děti říkají, že na městě X mají rády i věci jako semaforey, auta

(vždycky jeden něco řekl a další na to navázaly asociacemi na toto slovo). Starší děti už byly o něco originálnější a tak přidaly například staré budovy či náměstí. Paní učitelka jim pak začne vysvětlovat, co je tento týden čeká. Jejich téma bude putování po městě, kde žijí. Celý týden si tedy budou povídat o tomto městě, ve kterém většina z nich bydlí, a každý den také budou chodit na procházky na různá místa, kam třeba tak často nechodí.

Najednou Lucie směrem k paní učitelce pronese, že se jí nelíbí, že jí Dia dělá takhle prstem (trochu jím kroutí, hraje si s ním). Paní učitelka jí poradí, ať jí to jde říct, že jí to vadí. Lucie za ní tedy jde a říká jí, že jí to vadí, když jí to dělá. Říká to velmi odměřeným tónem. Die je to hned líto a má slzy v očích.

Lukáš a Marek vypadají při aktivitě spokojeně, oba dva se usmívají. Lucie vypadá naopak znuděně.

8:55 Paní učitelka pošle mladší kamarády, ať se jdou přezout a na svačinu. S předškoláky si ještě dále povídá o městě X.

9:00 Končí společná aktivita a začíná svačina.

Edit nemůže najít svoje bačkory, Marek si toho všimne a hned jí ochotně pomáhá. Je u toho velmi starostlivý.

Lukáš jí opět velmi vzorně.

Lucie se loudá. (každý den děti sedí na svých místech, na která si už za tu dobu zvykla) Ptá se, co bude k obědu. Paní učitelka jí odpovídá, že dnes bude koprová omáčka. Lucie se na to ptá, co to je. Paní učitelka se jí to snaží vysvětlit, ale Lucie hned vypadá, že jí to vlastně až tolik nezajímá.

Většina dětí si již hraje, ale Lukáš ještě sedí u stolu a jí. Je naučený, že od stolu se neodchází dříve, než se dojí. Dnes už ho to ale nebaví, a tak se baví s kluky, kteří tam sedí s ním. Vykládá jim vtipy a pobaveně se směje.

9:15 Paní učitelka zvoní na princezničku, děti mají uklidit své hračky a připravit se na procházku.

Jakmile Lukáš zjistí, že se již zvoní, zpanikaří a začne hned chvátat. Nakonec ale po sobě ještě vzorně uklidí a zastrčí židli.

Paní učitelka dětem vysvětluje, že se předškoláci oddělí od mladších kamarádů, aby stihli dojít až ke klášteru, protože mladší kamarádi půjdou pomaleji. Předškoláci tedy vyrážejí o chvíli dříve.

Během procházky (mladších kamarádů) je Lukáš ve svém živlu. Jde ve dvojici s Honzíkem a celou dobu ho nahlas baví. Vypráví mu historky, vtipy a všemu se nahlas přehnaně směje. Honzík je tím ovšem také pobaven a to Lukáše nadále povzbuzuje v tom, aby ve svém předvádění pokračoval. V jednu chvíli naopak úplně zvažní a vypadá najednou hrozně důležitě.

10:00 Odcházím domů.

Pozorování 4.6.2015

finální počet dětí: 22 (15 chlapců, 7 dívek), přítomni jsou Marek, Lucie, Lukáš

Plán dne: Dnes se vyrazí brzy na hřiště (9:15), v červnu se snaží již více chodit ven na procházky a ubývá méně řízených činností.

7:00 Přicházím do třídy. Děti mě pozdraví, ale ve své činnosti pokračují nadále. Ve třídě je zrovna 12 dětí ze dvou tříd. Přítomen je z pozorovaných dětí pouze Marek. Staví si s Maruškou lego.

7:20 Děti z druhé třídy odcházejí, ve třídě zůstává pouze 8 dětí. Marek si hraje sám s legem a v tichu si u toho prozpěvuje. Staví si letadlo a letiště, hodně se u toho soustředí, neustále si prozpěvuje a s ostatními momentálně vůbec nekomunikuje. Paní učitelka zavelí, že se jde podávat čajíček. Marek se proto snaží svoje dílo co nejrychleji dostavit, aby se mohl jít napít. Poté ale opět chvátá, aby se rychle mohl vrátit ke svému stavění. Jen co usedne, hned si začne zase prozpěvovat. Po chvíli konečně dokončí své letadlo a začne s ním létat po třídě.

7:50 Do třídy přichází Markův kamarád Jonáš. Marek ho jde hned pozdravit a ukázat mu, co už dokázal vyrobit. Po chvilce přijde do třídy Jarda a už ode dveří Marka zdraví.

Marek stále lítá po místnosti a snaží se u toho dělat přesně takové zvuky, jaké dělá letadlo v reálu. Pak si Marek všimne malé Ilonky, která tam sama potichu sedí a nic nedělá. Začne se snažit zapojit jí do hry a tím ji potěšit. Předvádí se a prozpěvuje nahlas, kroutí rukama a říká: „Hele, Ilonko, takhle děláme volantem.“ U toho se směje. Ilonka se chvíli také směje a na chvíli jí tak rozptýlí.“

8:10 Přichází Lucie se svojí sestrou. Ve dveřích se rozloučí s maminkou a odchází v klidu do třídy. Lucie si jde hned hrát s Diou se stavebnicí. Ani se s ostatními dětmi nevídá.

Marek opět něčím vylepší své letadlo a lítá s ním po třídě. Cestou si všimne malé Petrušky a jde jí poškádlit.

Paní učitelky nechávají děti hrát si, s čím chtějí, pokud si ale všimnou, že si například neustále hrají s tím samým, navrhnou jim jinou činnost, o které si myslí, že je vhodná a nějakým způsobem je bude nějak rozvíjet.

Za Markem neustále chodí děti a chtějí si s ním hrát. Velmi často je kolem něj hlouček dětí. V podstatě se kolem něj střídají téměř všechny děti. Tak je tomu i v tuto chvíli.

8:15 Přichází Dan, hned jde za Lucií a oznamuje jí, že byl u zubaře. Lucie na něj nijak nereaguje. Poté jde za paní učitelkou a říká jí, že pojedou k dědovi a budou tam péct buřty a že o víkendu byli v Jihlavě v bazénu a v ZOO. Velice se tím chlubí.

8:25 Marek neustále vylepšuje svoje letadlo a stále si u toho zpívá, úsměv má od ucha k uchu. Ostatní děti si kolem něj v tichosti skládají. Nakonec se u svého vylepšování začne ještě kolébat.

Lucie se jde pochlubit paní učitelka, jakého postavila hada ze stavebnice. Paní učitelka jí za to chválí. Lucie si jde hrát s autodráhou. Dia jde hned za ní. Nejdříve se kouká, jak si Lucie hraje a pak podle ní začne jezdit auty v autodráze. Během toho jí Lucie začne dávat rozkazy. Opět celou hru určuje pravidla hry. Po chvíli se k nim přidá ještě Dan.

8:35 Jarda po vyzvání od paní učitelky zvoní na princezničku a jde se uklízet.

Lucie chce říct Die něco vtipného a rozesmát jí. Začne jí tudíž přeříkávat básničku, kterou ale sama zkomolí. Dia to nepochopí a nijak nereaguje. Lucie se nakonec zasměje svému vystoupení sama.

8:40 Přichází do třídy Lukáš. S nikým se nevíta. Pouze paní učitelka ho pozdraví. On si jde automaticky sednout ke klukům, kteří si hrají s legem.

8:45 Zvoní se podruhé na princezničku a děti si jdou zout bačkůrky. Děti jdou do kroužku, drží se za ruce a začínají zpívat. Paní učitelka je po chvíli zklidní a začne jim vysvětlovat, co se dnes bude dít. Půjdou se brzy nasvačit a vyrazí na procházku a na hřiště. Poté je opět vyzve, aby se nejdříve šli obout mladší kamarádi, aby si došli na záchod a na svačinu.

Marek mává na Marušku, aby si šla sednout vedle něj (každý den si sedávají vedle sebe). Dnes si jde dokonce přidat, u stolu sedí v tichu a vzorně jí.

Do Lucie omylem drkne Filip. Lucie: „Drk si do mě!“ A říká to velmi podrážděně. U svačiny velmi otálí. Přendává jídlo po talíři.

Lukáš jí pomalu jako každý den, dnes si u toho ovšem povídá s Danem. Jídlo dojídá celé i přesto, že u stolu už sedí sám a ostatní děti si již hrají.

Po svačině si jde Marek hrát se hrou, kde se na desce otáčí šipka na různá čísla a podle toho se pak následně otáčí počet puntíků na psech. Přisednou si hned k němu děti (Matouš, Martin). Lukáš přijde po chvíli a ptá se, zda si poté může zahrát s nimi. Kluci souhlasí. Marek se hry

nakonec sám aktivně neúčastní, pouze sedí, pozoruje je a otáčí jim šipkou. Při hře se Marek rozčílí, když ho Martin obviní, že šipka ukazovala na čáru a Marek přitom tvrdí, že na 3. Je si tím jist. Kvůli tomu pak po zbytek hry fandí Matoušovi a dává to velmi najevo. V průběhu hry neustále přepočítává jejich skóre.

9:10 Zvoní se na princezničku. Je to znamení, že si děti mají dojít na záchod a převléknout se na procházku. Lucie stále svačí. U stolu už ale stojí, svačina jí již nebaví. Kouká, s čím si ostatní hrají. Od stolu jde nakonec rovnou na záchod a převléknout se na procházku.

Při čekání na chodbě Marek celou dobu dělá ze sebe před ostatními komedianta. Neustále někoho pokouší, lechtá, dělá různé obličejy, vydává přehnané zvuky, zkrátka nevydrží na jednom místě. Některé děti na něj reagují a smějí se s ním.

Lukáš sedí vzorně na lavici, má nohu přes nohu a je ticho. Když kolem něj prochází malý Davídek, pohladí ho po hlavě.

Lucie si povídá s Danem a chlubí se, jak má doma velký batoh. Poté si navzájem batoh zavážou a zavřou.

9: 25 Odchází se na procházku a na hřiště.

Během cesty na hřiště jdou děti ve dvojicích v zástupu. Lucie jde se svojí sestrou a neustále si na ní celou dobu stěžuje. Marek i Lukáš jsou ve svém živlu. Oba dva se ve dvojici předvádějí. Lukáš vymyslí během cesty hru kámen nůžky papír a trochu si u toho pozmění pravidla (přidá tam komín). Neustále říká nějaké vtipy a baví tím svého kamaráda Jardu.

10:05 Dorazí se na hřiště.

Poté co dorazí na hřiště, děti se jdou nejprve nasvačit a poté si mohou na hřišti dělat, co chtějí. Paní učitelka je pouze upozorní, ať jsou všichni opatrní. Děti jsou nadšené, že jsou na hřišti.

Marek: „Já si jdu vytvořit dráhu.“ Lítá všude kolem a vymýšlí, kudy povede jeho dráha. Troufne si i vlézt na kládu, která se točí. Pro většinu dětí je to už příliš nebezpečné a málokdo si na to troufne.

Lukáš se nedokáže tak odvázat, drží se spíše v ústraní a je velice opatrný. Snaží se přidat k ostatním kluků, ale jsou na něj moc rychlí a on je kvůli své opatrnosti nestíhá. Kluci si hrají na přestřelku (i s Markem). Nedokáže se v tak velké a divoké skupině nijak prosadit.

Pokračuje svým pomalejším tempem a v klidu chodí po prolézačkách. Po chvíli jde raději pokračovat ve svačení na lavičku.

V jednu chvíli Jarda spadne. Marek k němu jde a ptá se ho, jestli je všechno dobrý. Chová se velmi starostlivě. Hru nakonec Marek velmi prožívá, hraje si na to, že bojuje s nepřátelskou lodí. Kdykoliv něco zavelí, ostatní ho poslechnou a jdou za ním.

Lucie se také snaží všechno vyzkoušet. Všechno prochází a s ní Dan. (celou dobu si hraje pouze s ním, ostatních si nijak nevšímá)

10:30 Odcházím, ale děti ještě zůstávají na hřišti.

Pozorování 9.6.2015

finální počet dětí: 21 (12 chlapců, 9 dívek), přítomni jsou Marek, Lucie, Lukáš

Plán dne: Dnes mají v plánu vytvořit během rána pavouky ze šišek a bavlnek a poté si o nich budou povídat. Poté následuje svačina a procházka.

7:00 Přicházím do třídy, kde jsou opět děti z různých tříd.

Ve třídě je zatím přítomen pouze Marek. Dívá se, jak malý Davídek hraje pexeso. Když má David radost, že našel dvojici, Marek se raduje s ním a hladí ho přitom po tvářích. Paní učitelka pak zavelí, ať ho nechá si hrát a jdou si hrát s Matoušem s něčím jiným. Dá jim písmenka, ať zkusí stavět nějaká slova. Ještě jim k tomu přinese časopis, aby skládali slova, co tam najdou. David se ale i tak otáčí na Marka a chce s ním komunikovat, Marek ho pohladí po tváři a řekne mu, ať si jde hrát s Maruškou. Říká to velmi milým a konejšivým tónem. Marek chce poslechnout paní učitelku a zároveň nechce, aby byl David zklamaný kvůli tomu, že si s ním nebude hrát.

Marek má tendence všechno komentovat, občas i slova zazpívá. Matouš do něj začne strkat. Marek: „Hele Matouši, jsme přece kámoši nebo ne?“

7:25 Děti odcházejí do svých tříd a začínají přicházet děti z této třídy.

Poté co odejdou „cizí“ děti a začne přibývat dětí z této třídy, paní učitelka se rozhodne, že mohou začít dělat kreativní činnost, kterou pro dnešek připravily. Dnes budou dělat pavouky ze šišek a vlny, kterou si děti mohou vybrat.

Marek se při této činnosti velmi soustředí. Paní učitelka při této činnosti pomáhá dětem vyrobit nožičky, Marek se ale snaží a chce si to celé udělat sám a to se mu nakonec také podaří. Ze svého výtvaru má velkou radost a hned si s tím začne hrát. Říká ťap, ťap, ťap a chodí s tím po třídě a všechno možné prolézá. Dnes se u toho ale příliš jinak neprojevuje. Spíše si hraje tak sám pro sebe. Děti dále pokračují ve vyrábění pavouků a Marek proto s nimi vůbec nekomunikuje. Pravděpodobně je nechce rušit. Po chvilce si jde hrát s kočárkem a panenkou, vezme si telefon z lega a dělá, že telefonuje (zpívá do něj).

8:20 Přichází Lucie se svojí sestrou a hned se jde podívat, co ostatní děti v kroužku dělají. Ptá se paní učitelky, co to dělají. Ta jí na oplátku říká, ať to zkusí uhádnout, že si o tom včera povídali. Odpoví, že o pavoučkovi a jde si vzít šišku, že si ho chce také udělat.

Mezi tím dojde ke konfliktu mezi Markem a Jakubem. Marek si hraje s míčkem, ale Jakub si ho chce vzít. Marek si s ním ale chce nadále hrát, a tak si to začne obhajovat a snaží se mu to racionálně vysvětlit. Je na něm ale vidět, že je celkem rozčilený a že by byl snad i schopný se kvůli tomu poprat. Pevně si stojí za svým. Utne to paní učitelka, která pošle Jakuba, aby si šel udělat pavouka. V tu chvíli jde ale Marek odnést míček zpátky do koše. Najednou si s ním už nechce hrát.

Lucie si celou dobu v tichosti tvoří svého pavouka.

8:30 Přichází Lukáš. Hned si jde hrát se stavebnicí (sám) a nejde ani nikoho pozdravit nebo se podívat, co ostatní dělají.

Děti si hrají na Mikuláše, Marek chodí okolo a snaží se nějak zapojit do hry, ale po předchozím konfliktu je trochu rozhozený a spíše kolem pouze obchází.

Lukáš si sedne ke stavebnici, kde se z takových kamínků skládají obrázky a přisednou si k němu dva kluci. Lukáš je ve školce teprve chvíli a rozkoukává se, zároveň ale najednou začne určovat pravidla a říkat klukům, co mají dělat. V tuto chvíli se zase stává tím dominantním.

8:40 Zvoní se na princezničku a děti začínají uklízet. Poté se jdou napít připraveného čaje.

Lukáš se chytne za ruku s Martinem, chodí po třídě, něco si šeptají a vyprávějí.

8:45 Podruhé se zvoní na princeznu a děti si zují bačkory a jdou do kroužku na společnou aktivitu.

Paní učitelka jim vypráví příběhy o tom, proč má pavouk 8 nohou.

Lukáš a Lucie vzorně sedí a dávají pozor. Marek také dává pozor, ale dost to s ním šije.

Během povídání mají otevřená okna, Lucie si začne stěžovat, že jí je zima. Paní učitelka jí proto pošle pro mikinu. V tu chvíli se hned ozve Dia a Edit, že jim je vlastně také zima a následují Lucii do šatny.

9:15 Končí aktivita a jde se na svačinu.

9:25 Marek odchází do jiné třídy na Včeličku.

9:30 Lukáš si jde také vytvořit svého pavouka. Velmi se snaží udělat si to celé sám. Nakonec pouze neví, jak udělat pavoukovi nohy. Poradí si tedy sám a udělá si to podle sebe. Jde to ukázat paní učitelka. Ta ho za to pochválí, ocení, že to udělal podle svého, ale navrhne mu, že mu ukáže, jak to mají ostatní. On s tím souhlasí, a tak mu paní učitelka pomáhá předělat nohy. Poté si s ním hraje.

Lucie si jde hrát s pavučinou z bavlny. Přidá se k ní Dia a Edit. Celou dobu je sekýruje, že to ničí a opravuje to po nich. Edit nadává na předškoláky, že to tam celé rozbořily. Lucie je začne bránit: „Maruška to přece neudělala schválně.“ Dia a Edit jsou stále u Lucie, ta si tam vedle nich ale sama přendává bavlnku a ignoruje je. Nahlas si říká, co s tou bavlnkou dělá. Dia s Edit si často spolu někam odběhnou, něco si říkají nebo cvičí na zemi, Lucie si ale stále sama různě rozkládá bavlnky a vůbec se o ně nestará. Při své hře si zpívá. Při hře s pavučinou vymýšlí různé způsoby, jak jí roztáhnout, jakým se dát směrem apod. Pak se rozhodne, že se půjde na záchod učesat. Dia jde hned za ní a jde alespoň na záchod, a pak teprve před zrcadlo za Lucií. Pak se Dia rozhodne, že dojde pro Edit, aby s ní šla také za Lucií do koupelny. Začnou před zrcadlem dělat všechno po ní. Vlasy si před zrcadlem češe opravdu dlouho, něco u toho Dia vypráví a poučuje jí. Tváří se u toho velmi přísně a Dia jí oddaně poslouchá.

Lukáš po chvíli vymění pavouka za lego a sedne si k Ondrovi, který si tu zrovna staví. Staví si v klidu, pouze si nahlas komentuje hru a různě u toho mění hlas.

10:00 Odcházím domů.

Pozorování 23.6.2015

finální počet dětí: 24 (16 chlapců, 8 dívek), přítomni jsou Marek, Lucie, Lukáš

Plán dne: Dnes si budou povídat o zvířátkách a po svačině se rozdělí na mladší a starší děti a starší děti půjdou do tělocvičny, kde jim paní učitelka bude číst něco o zvířatech.

7:00 Přicházím, ve třídě je 12 dětí z 3 různých tříd. Službu má dnes paní učitelka z jiné třídy. Děti můj příchod zaregistrují, ale nijak nereagují.

Marek je ve třídě a v koutku se válí na zemi ještě s Matoušem. Paní učitelka si stěžuje, že posledních 14 dní Marek pěkně zlobí, ale zároveň dodává, že je to dobře, že už se potřeboval pořádně otrkat, když jde do té školy.

Marek jde za paní učitelkou a ukazuje jí, jakého si do školky přinesl plyšového tygra. Marek: „Podívejte se, jakého mám tygra. Paní učitelka: „A vy máte tento týden o zvířátkách?“ Marek: „My si tento týden povídáme o ZOO.“ Pak přijde Dan a jde paní učitelce zase ukázat, jakého má papouška a navrhne Markovi, že by jim společně mohli postavit domečky. Marek souhlasí, jdou si vzít molitanové kostky a začnou stavět. Dan se ptá, z čeho bude střecha. Marek řekne, že střecha nebude a hned začne plánovat, jaký domeček udělají. Během hry se stává opět tím dominantní, říká Danovi, co má jak dělat a poučuje ho o tom, co je nejlepší a co nemůže dělat. V jednu chvíli, poté, co mu něco vysvětloval, Marek pronese: „Chápeš to, né? Teda Dane, já tě tady furt něco učím a učím a ty to neposloucháš!“ Pak se kluci začnou lechtat. Přichází k nim Jarda a Marek říká, že má také papouška jako Dan a že tudíž mohou být kamarádi. Jarda začne popisovat, v čem je ten jeho lepší než Danův. Marek ale Dana brání a tvrdí, že to všechno vůbec nevádí. Poté, co Jarda nepřestává vychvalovat toho svého papouška, Marek prohlásí, ať jde teda pryč, že už ho nechce poslouchat, ať jde pryč nebo ať o tom už přestane mluvit. Dost se u toho rozčílí. Marek vždy brání toho, o kom si myslí, že má pravdu a je v právu. Pokračuje to tím, že mu říká, že se přece všem nemusí posmívat. Marek: „Tak se neposmívej všem, nemusíš se všem posmívat, Jardo!“ Dan: „Už to bude?“ (ptá se na stavbu domečku, očividně ho posmívání nerozladilo tak jako Marka). Marek: „Ne, nebude, protože mě Jarda zdržuje a ty mi vůbec nepomáháš!“ Dan pak odejde za jinými dětmi a Marek se to i přesto snaží sám dostavit. Rozčiluje se, když se mu do toho začne míchat Jarda a opravovat mu to.

Paní učitelka chce děti zklidnit, a tak jim řekne, že si něco společně přečtou o těch jejich zvířátkách. Během čtení, cokoliv Marka napadne, hned to paní učitelce sdělí a podělí se tak

o své poznatky. Pronese například: „Paní učitelko, moje ségra má taky takovýho papouška. A takový bambus máme u babičky...“ Ostatní děti spíše jen poslouchají a sem tam něco dodají. Marek má ke všemu ale co říct.

Dan omylem shodí kousek lega z Marušky stavby. Marek: „No, to si děláš srandu, oprav to Dane. Takhle to určitě nebylo.“ A donutí to Dana opravit.

8:10 Děti jdou skládat papírové čepice z novin. Paní učitelka rozdává dětem noviny. Marek už je nedočkavý, bubnuje do novin a prozpěvuje si. Když jim to paní učitelka začne ukazovat, celou dobu dává pozor a poté se to snaží přesně podle návodu udělat sám.

8:15 Přichází Edit s tím, že Lucie dorazí za chvíli. Jde dětem ukázat, co přinesla za zvířátka. Marek jí hned na přivítanou začne lechtat.

8:20 Dorazí i Lucie a jde hned za Danem. Když se přivítají, jde se podívat, co také dělají ostatní děti. Říká paní učitelce, že by si také chtěla vyrobit svojí čepici. Paní učitelka: „Já vím, tak vydrž, dneska bude pršet, tak máme celé dopoledne, abychom to dodělali.“ Ve chvíli, kdy uvidí první dítě, které si dodělalo svojí čepici a zvedá se z místa, letí za paní učitelkou a říká, že támhle je už místo. Je nedočkavá a chce začít co nejdříve.

8:30 Rozhovor s Markem.

8:40 Přichází Lukáš. Dnes ho přivedl děda se sestrou, a tak se s nimi dlouho loučí ve dveřích a nakonec jim jde ještě zamávat přes okno. Jde se podívat, co děti dělají (většina dětí má na hlavě papírovou čepici), pak jde klukům ukázat, co přinesl za zvířátka. Nakonec stejně opět zamíří ke skupince chlapců, kteří si hrají s legem. Ti si ale dnes hrají s legem na hokej, což ho nebaví. Vezme si do ruky autíčko a jezdí s ním. Kluci během chvíle hokej dohrají a odcházejí. Lukáš i přesto u lega setrvá a hraje si nadále sám.

Lucie se ptá paní učitelky (když zrovna sedí u stolu a kreslí), zda jí to vystříhne, až to bude mít hotové. Paní učitelka jí odpovídá: „A ty si dneska nechceš hrát na předškolačku?“ Lucie: „Tak jo.“

8:50 Paní učitelka vyzve Lucii, aby zazvonila na princeznu, a jde se uklízet. Lucie něco povídá Lukášovi, přijde k nim Martin a ona ho odstrčí a řekne mu, ať jde pryč a ještě jednou to zdůrazní.

8:55 Zvoní se na bačkůrky a děti se začnou připravovat na společnou aktivitu. Dnes si s sebou mají vzít plyšová zvířátka, která si přinesla z domova. Lucie komanduje svojí sestru: „Edino, tak pojď!“ Edit šla na záchod a mezitím na ni Lucie čeká a drží jí plyšové zvíře.

Paní učitelka jim připomene, že se doma měli s rodiči poradit o těch zvířátkách. Lucie si sama pro sebe pronese, že ona se doma neporadila. Chvilí před ní však prezentuje svoje zvíře Jarda, který má stejně jako ona tygra. Říká, že tygr jí maso a pere se. Využije toho a přesně to samé po něm zopakuje. Paní učitelka na to nijak nereaguje a přejde to, protože se ukáže, že všechny děti využívají toho, co řekl někdo před nimi, a opakují se. Lucie celou dobu sedí vedle svého bratrance Dana a stále si něco šuškejí. Nakonec jim paní učitelka pustí písničku ZOO a děti s ní zpívají a začnou různě běhat po třídě.

Marek chytne malou Lenku za ruku a běhá s ní po třídě.

U Lucie se stále drží Dan a lítají spolu po třídě. Přidá se k nim ještě Lenka a oba dva Lucii následují.

Lukáš lítá kolem všech a hraje si na tygra.

Paní učitelka poté zavelí, ať si jdou mladší kamarádi na záchod a že po svačině se rozdělí a ti starší půjdou do tělocvičny a paní učitelka jim tam bude něco předčítat.

9:10 Děti se jdou nasvačit. Lucie se jako vždy v jídlu přehrabuje a dost jí to trvá. Lukáš se dnes rychle nají a jako vždy sní vše.

Po svačině jde Lukáš za paní učitelkou, že si také chce udělat čepici z novin. Říká to trochu stydlivě. Paní učitelka si ho tedy vezme stranou ještě s dalšími chlapci, co nedělali čepici a začne jim to ukazovat. Lukáš se velmi soustředí a snaží se to udělat co nejlépe.

Lucie na ně od stolu křičí, jak to mají dělat. Říká jim, jak tam mají dát správně prsty apod.

9:40 Předškoláci si mají uklidit a půjdou společně do tělocvičny.

Marek začne různě lítat po třídě, kroutí se u toho a vždy někde něco posbírání a uklidí.

Lucie si po svačině sama hraje se svými zvířátky a k tomu si dá na hlavu papírovou čepici. Povídá si u toho sama pro sebe. Ostatních si vůbec nevšímá a nejeví o ně žádný zájem.

Lukáš si jde hrát s Martinem pexeso k malému stolu. Téměř celou dobu vyhrává a má z toho opravdu velkou radost. Různě nahlas vykřikuje a dává Martinovi najevo, jak je se sebou

spokojený. Martin je naopak naštvaný, že mu to nejde a ještě k tomu mu Lukáš dává takhle najevo, že je lepší. Po chvíli se to ale otočí a Lukášovi se najednou nedaří, to ho velmi rozhodí a začne být rozčilený a nespokojený s tím, že se mu nedaří. Martin naopak má radost, ale nijak mu to nevnučuje.

Lucie pak za nimi přijde a pouze pozoruje, jak spolu hrají pexeso. Různě je obchází a nahlíží jim do karet. Nic jim k tomu však neříká, hru nijak nekomentuje a ani se nijak nesnaží do hry zapojit. Takto se chová po celý zbytek jejich hry.

10:00 Odcházím.

Pozorování 25.6.2015

finální počet dětí: 21 (14 chlapců, 7 dívek), přítomni jsou Marek, Lucie, Lukáš

Plán dne: Blíží se konec školního roku, dnes už to bude velmi volné, děti jsou již divoké a nedaří se je moc zabavit. Chvilí si zacvičí před svačinou a po svačině půjdou na procházku.

7:00 Přicházím do třídy. Je zde Marek a dalších 7 dětí z různých tříd.

Marek si skládá puzzle a můj příchod opět nijak nezaregistruje. Když je dostaví, zvedne se a začne různě pobíhat po třídě a jde vždy nakouknout, co dělají ostatní. Poté jde s Matoušem a Niky stavět z dřevěných kostek. Začnou z toho dělat ohradu pro svoje zvířátka. Okolo se motá Davídek a omylem jim to zboří. Marek za ním jde a říká mu: „Pojď, pojď si hrát jinam.“ Říká mu to velmi něžně a mile a odvede ho kousek dál. Poté se najednou rozhodne, že si teď bude hrát s Geomagem, chvíli si sám staví a pak si dojde pro puzzle a sám si začne skládat. U toho si zpívá a pohupuje se do rytmu. Když svůj obrázek dokončí, okamžitě se zvedne a jde se podívat, co dělají ostatní, projde třídou, koukne, co kdo dělá a po chvíli se opět vrátí k novým puzzlím. Začne si zase prozpěvovat a pohupovat se.

7:50 Přichází do třídy Lucie. Jde se podívat, co děti ve třídě dělají.

Marek má jít s ostatními předškoláky pracovat do jiné místnosti na papírových opicích. Zrovna ale pomáhá Davídkovi se obout. Moc mu to nejde a je z toho rozhozený, bojí se, že mu kamarádi odejdou a hlavně nechce nechat Davídka neobutého. Říká Maruše, že to neumí, zda mu tedy pomůže ona a hned se otáčí a říká směrem k předškolákům: „Tak na mě počkejteééé.“

8:00 Přichází Lukáš a Lucie ho jde pozdravit.

Ve třídě mají z kartonu vyrobené autíčko. Lucie v něm jakoby jezdí po třídě. V autě s ní je zalezlá sestra. Lucie jí opět komanduje a rozdává rozkazy. Edit pak řekne: „Couváme.“ A Lucie na to: „Edinó, nikam necouváme!“ Opět se musí řídit podle své sestry. Poté se děti v autíčku musí prostřídat. Lucie za nimi ale stále chodí a říká jim, co mají dělat. Pak dokonce začne rozpočítávat a určovat, kdo může jezdit autíčkem (i přesto že tam s ní jsou i předškoláci).

Lukáš se ujme ZOO a hraje si s ní sám. Po chvíli se vrátí předškoláci ze své aktivity a jdou za ním, že si s tím hráli předtím oni, tak ať jim to vrátí. Lukáš se snaží vyjednávat, hra ho baví

a chce si nechat alespoň nějaké zvíře. Začne s nimi vyjednávat o lvovi a tygrovi. Předškoláci se ale nedají a tak se nakonec bez hádání vzdá, ZOO jim předá a jde si sám hrát s legem.

8:50 Zvoní se na princeznu a začne se uklízet. Odcházím domů.

Pozorování 9.9.2015

finální počet dětí: 20 (8 dívek, 12 chlapců), přítomen je Martin, Petr, Jana

Plán dne: Jedná se o začátek nového školního roku, tudíž program je velmi volný a odvíjí se od aktuálního rozpoložení dětí. Ve třídě má dnes službu paní ředitelka.

7:00 Přicházím poprvé do nové třídy, ve třídě je ještě jiná paní učitelka (z jiné třídy). Ve třídě je zatím pouze 7 dětí (mezi nimi i Petr s Janou) a to z různých tříd.

Petr sedí u stolečku s dívkami a v klidu skládá puzzle. Od stolečku odchází až ve chvíli, kdy svou práci dokončí. Jde si hrát na koberec s ostatními chlapci s dřevěnými kostkami.

Jana si hraje v tichosti sama s magnetickou tabulí. Obléká z magnetů různé postavy. Po chvíli si k ní jde hrát i Petr. Jana si celou dobu pro sebe něco povídá a usmívá se u toho. Vždy když dodělá nějakou postavu, zvedne se a jde jí ukázat paní učitelce. Chce od ní slyšet pochvalu za dobrou práci, pak se k tomu opět vrátí a pokračuje. Po chvíli se k ní chce přidat Míša, Jana si jí ale vůbec nevšímá a vytváří si svoje postavy nadále sama. Míša proto odchází k jiné hračce.

7:20 Přichází Martin. Nejdříve se jde podívat, co dělá Jana a poté hned začne jezdit přes celou třídu na odrážedle, které je ve třídě, pak zase hned běží ke klouzačce. Je plný energie a běhá z jednoho místa na druhé. Na konec začne přemlouvát kluky, kteří si hrají ve skupince, aby s ním šli hrát fotbal (ne s míčem, ale s malými figurkami). Velké odezvy se ovšem nedočká, tak si k nim přisedne a začne si s nimi hrát s kostkami.

Mezitím si Jana stále hraje s magnetickou tabulí a neustále si něco šeptá, přidává se k ní i Petr, ale každý si hrají na svém místě a toho druhého si nevšímají.

Paní učitelka se po chvíli všimne rozbité hračky ve třídě, toho se hned chytne Petr a začne jí vysvětlovat, že ta druhá půlka je ještě v pořádku, takže si s tím vlastně nadále mohou hrát. Říká to velmi důležitě a uvědoměle.

Jana se ujistí, že si Petr nadále bude hrát s magnetickou tabulí (nemusí to tudíž uklízet) a jde si pro modelínu. Vezme si podložku a sedne si sama ke stolu.

7:30 Přichází paní ředitelka, která v této třídě také učí. Vystřídá se s paní učitelkou, která tu byla doposud a ta odchází do své třídy. Děti jí velmi radostně vítají a ona je na oplátku za to

objímá. Poté pokaždé, když přijde nové dítě do třídy, paní ředitelka ho jde přivítat ke dveřím a obejmě ho.

Martin je dost divoký a kluky neustále pokouší, není schopný si v klidu hrát. Nakonec přemluví kamarády, aby s ním šli hrát ten fotbal. Je z toho nadšený a začne řídit po třídě. Chová se jako šašek, různě mění hlas a snaží se pobavit ostatní. Zároveň rozdělují role, kdo je obránce a kdo útočník. Děti neprotestují a svou roli bez řeči přijmou.

K Petrovi si přisednou dívky (Anička, Monča) a hrají si s ním a s magnetickými tabulemi. Petr od stolu pozoruje kluky, jak běhají po třídě a hrají fotbal. Nelíbí se mu to a kárá je za to. Volá na ně, ať toho nechají, že by mohli někomu ublížit.

Jana dokreslila výkres, uklidí to a jde to ukázat paní ředitelce. Obrázek je velmi vyvedený, nakreslila sama sebe se všemi podstatnými detaily.

Do třídy přijde nová holčička a jde se paní ředitelce pochlubit, že má nový deštník. Paní ředitelka řekne, že se na něj ráda podívá. Ostatní děti to ale nevydrží a začnou se trousit za nimi, nadšený, že také uvidí nový deštník. Ve třídě nakonec zůstane pouze Jana, která sedí u stolu a tvoří si něco z modelíny. Deštník a ani ostatní děti jí moc nezajímají.

Po návratu do třídy se Petr rozhodne, že si půjde hrát s časopisy, paní ředitelka ho ale pokárá, že po sobě neuklidil magnetickou tabuli. On si je tak pro sebe pronese, že to ale vyndala Jana. Paní ředitelka řekne, že jí už u toho neviděla, takže to nemůže posoudit. Petr tedy bez okolků začne s holkami uklízet. Magnety dává do obou dvou půlek krabice, což se holkám nelíbí, myslí si, že to potom nepůjde zavřít. On jim to ale vysvětlí a názorně ukáže, že z té jedné půlky se to hned přesune do té druhé, takže je to vlastně jedno. Po úklidu si jde sednout vedle Jany, vezme si k tomu časopisy a nůžky a začne vystříhovat různé obrázky. Paní ředitelka nakonec dodává, že úklid je Petrova slabost.

Martin mezi tím pokračuje ve své činnosti a lítá z jedné části místnosti do druhé a nějak neví, co by dělal. Nakonec si také sedne ke stolu a začne něco modelovat z modelíny.

Petr stále stříhá sám a je do toho dost zabrán.

Martin sedí u stolu s dalšími dětmi, jedno si tam dokonce muselo přidat židli, aby se k nim ještě vešlo. Martin jim neustále něco vypráví a baví ostatní.

Jana si zatím precizně vykrajuje pomocí formiček z modelíny, své dílo jde následně zase ukázat paní ředitelce. Odchází si pro pochvalu. Paní ředitelka jí moc chválí, že to velmi precizně vykrajela a že by takové chtěla například vánoční cukroví.

8:15 Dorazila druhá paní učitelka. Děti jí zdraví, ale nijak více nereagují.

Do třídy přijde Matěj a je velmi plačtivý. Do školky se mu nechtělo. Paní ředitelka to vyřeší tak, že požádá Martina, aby si s ním šel na chvíli hrát. Martin není proti a radostně se Matěje ujme. Jde za ním a říká mu: „Matěji, budeme si hrát?“ Matěj souhlasí, vezmou si stavebnici a jdou si hrát.

Jana si na chvíli sedne k dětem, které si hrají se stavebnicí. Děti ale po chvílce odejdou a Jana tam zůstane sama. Očividně jí to vůbec nevádí a staví si dál. Po chvíli se zvedne a přemístí se o kousek dál, kde leží na zemi prut a plastové ryby. Sedne si na židličku a dělá, jako že chytá ryby. Když okolo proběhnou hlasité děti, začne na ně pokřikovat: „Ticho, ticho!“ A po chvílce přidá ještě: „Pssst!“ Do role rybáře se opravdu vžila. Kolem projde paní ředitelka a říká dětem, že rybařit se musí přece v tichu. Podaří se jí chytit jednu plastovou rybu, a tak běží za paní ředitelkou, ať si něco rychle přeje.

Petr stále vystříhává, stále sedí u stolu sám a je do toho dost zabrán. Po chvílce za ním přijde Lenka, že by si také chtěla vystříhávat. Petr jí ochotně dojde pro další časopisy a nůžky a posadí ji proti sobě. Když už má před sebou Petr velkou hromadu vystřižených obrázků, začne je nalepovat.

Martin už po chvíli dělá s Matějem pěkné lumpárny, ten na nějaký pláč očividně již zapomněl. Matěj je během chvíle zabrán do hry, a tak si Martin začne hrát i s ostatními dětmi.

8:30 Paní ředitelka vyzve Matěje, aby zazvonil na zvoneček, a děti začínají pomalu uklízet.

Petr si jde svůj výtvar odložit na okno s tím, že si ho poté dodělá.

Děti se scházejí pomalu do kroužku a začíná společná aktivita. V plánu je rozcvička a zpívání, začíná se ovšem velmi pomalu. Spousta dětí teprve přichází. Paní ředitelka stále respektuje, že je začátek roku a tak je režim trochu volnější.

Začíná se zpíváním. Janě s Petrem se ale nelíbí, když Vláďa (který je zde nový) zpívá, když zpívat nemá. V podstatě si ta slova vykřikuje, jak se mu zachce. Oba dva ho na to upozorňují

a říkají mu, ať už to nedělá. Domáhají se určitého pořádku. Některé děti se dokonce ani nezapojily, pouze se dívají z křesla na ostatní, a nebo pokračují ve své předchozí činnosti.

Děti se drží za ruce a točí se dokolečka. Petr to komentuje a říká, že vytvořili hezké srdíčko (místo kruhu jim vznikl tvar srdce). Musel na to upozornit i ostatní. Paní ředitelka zadává úkoly jako: chodte po špičkách, lezte jako žížala apod. Všichni se snaží, nejvíce je do toho ale zabrán Martin. Snaží se co nejrychleji a co nejlépe úkol splnit.

8:50 Svačina.

Po svačině se paní ředitelka rozhodne, že když je ten začátek roku, mohli by se podívat na návštěvu do ostatních tříd. Nejdříve se ptá dětí, jak se mají chovat, když jsou na návštěvě a Petr zmiňuje, že se mají chovat slušně. Na to se paní ředitelka zeptá, co to znamená. Petr vysvětluje, že to znamená, že nemají do nikoho například kopat, prát se s nikým a být hodný.

Cestou do ostatních tříd se děti povětšinou drží ve dvojicích. Petr jde s Janou. Martin jde s novým kamarádem a celou dobu něco nadšeně vypráví a baví všechny kolem sebe.

9:20 Odcházím.

Pozorování 15.9.2015

finální počet dětí: 21 (9 dívek, 12 chlapců), přítomni jsou Martin, Petr, Jana

Plán dne: přibližně do 8:30 mají volný program, poté následuje společná aktivita, svačina, volno, procházka

7:00 Přicházím do třídy, kde je již 9 dětí (opět ze dvou tříd). Mezi nimi je i Jana s Petrem. Děti reagují na můj pozdrav a také mě pozdraví, dále si mě však nikdo z nich už nevšimá. Ve třídě je opět paní učitelka z vedlejší třídy.

Jana sedí u stolu s Mončou a Aničkou a malují si. U stolu také sedí paní učitelka. Ostatní dvě děvčata neustále komunikují s paní učitelkou, pouze Jana si maluje v tichosti. Rozhovor ale určitým způsobem vnímá, protože sem tam prohodí nějaké slovo k tématu.

Petr si vedle stolu staví sám lego. Po chvílce dostaví své dílo a jde to hned ukázat paní učitelce. Začne jí vysvětlovat, co má jakou funkci a proč co postavil. Paní učitelka ho chválí za to, jak to vyšperkoval. V té chvíli se tam objevuje ale Jana se svým výkresem a také chce slyšet chválu. Petr se tudíž bez protestu vrací na zem ke stavebnici.

Monča s Aničkou už svoje obrázky dokreslily a jdou si spolu sednout na gauč. Jana se po pochvale od paní učitelky opět vrátí ke stolu a pokračuje sama ve tvorbě.

Petr se po chvílce přemístí na klouzačku (a prolézačka v jednom), co mají ve třídě a chce se na ní klouzat. Dole přes ni však vedou kabely, co tam děti natáhly a to se mu nelíbí. Začne říkat: „Na klouzačce se má přece klouzat!“ Následně navrhně, že by ty kabely mohly vést pod klouzačkou a tak to i provede a začne se klouzat. K rozdělanému legu, které nechal na zemi, si už zatím sednul další kamarád a Petr dál jezdí ve stoje na klouzačce. Kolem klouzačky mezi tím běhají ostatní děti a Petr je začne kárat. Kamarádovi z vedlejší třídy, který si hraje s plastovou koulí s pavoukem řekne, že se s tím nehází a ať to buď uklidí, a nebo si s tím nehází. Mezi tím chlapci koule upadne a otevře se. Na Petra ovšem dá a následně s ní přestane házet.

7:30 Přichází jejich paní učitelka. Od té chvíle každé dítě, které pak přijde do třídy, je od ní přivítáno. Děti vždy osloví jejich jmény. Pokud vidí, že je dítě smutné, jde hned za ním a věnuje se mu.

Petra mezitím přestane bavit klouzačka a začne jen tak pobíhat po třídě a vymýšlet lumpárny. Ostatní neustále poučuje a chce, aby se to dělalo po jeho i přesto, že ke hře zrovna přišel. Dva kluci to už nevydrží a reagují na něj tak, že mu řeknou, aby jim dal pokoj.

7:35 Jana dodělá výkres, který začala kreslit už před mým příchodem a jde si ho odnést do šatny. Poté si dojde pro skládačku, kterou si odnese na zem a sama ji začne skládat. Ve třídě je už více dětí. Je tu i její bratr a její dvě kamarádky také. Očividně ale nemá zájem si s nimi hrát. Tím, že tu skládačku ale celou najednou vysypala na zem, je to moc těžké. Nejdříve se snaží přemýšlet, ale po chvíli se u toho začne rozčilovat. Když jí to už dlouho nejde, zvedne se a jde za paní učitelkou, jestli by jí nepomohla. Pronáší to s velkým ostychem a potichu, jakoby se styděla. Paní učitelka zrovna pomáhá jednomu dítěti, ale řekne jí, že hned přijde. Jana se vrátí ke skládačce a bez další snahy čeká na ni. Paní učitelka během chvíle dorazí a po malé radě to jde Janě samo. Složí během chvíle velký kus, potom jí opět pár kousků nejde a hned se zvedne a jde si za paní učitelkou pro pomoc. Pronese, že potřebuje pomoci. Paní učitelka se tomu podivuje, ale jde za ní. Jana: „Já to nezvládám.“ Paní učitelka: „Ale prosimtě, zvládáš to úplně skvěle. Opět stačí malá rada a Jana bez problémů pokračuje.

Petr si mezitím hraje s Lenkou s domečkem pro panenky

7:50 Přichází praktikantka. Děti jí vítají a jdou jí ukázat, co dnes mají ve školce za hračku (nejsou mezi nimi ovšem Petr s Janou).

Petr pak zničehonic odejde do kuchyňky, kde si hraje Anička s Mončou. Nejdříve dělá, že něco vaří, poté začne jakoby uklízet. Začne stříkat vymyšlené leštadlo na zrcadlo a to pak vyleští stěrkou. Dívky si ale zpočátku moc nevšimá. Čím více se však do hry dostává, tím více začíná dívky „sekýrovat“ a začíná ze sebe v domečku dělat vedoucího hry.

Jana po dodělení skládanky neví chvíli co dělat. Tak chodí po třídě a různě kouká po věcech. Paní učitelka si toho všimne a navrhne jí, zda si tedy nechce něco vybrat. Jana si vybere další skládačku a jde s ní zpět na zem. Během chvíle si to ale rozmyslí, chytne nákupní košík, který je o kousek dál a jde za Mončou a Aničkou, že si bude hrát s nimi. Hra s nimi jí však vůbec nejde. Dívky jí nijak neodstrkují, ale jí samotné se nejde do hry zapojit, a tak to ve finále vypadá spíš tak, že si hraje vedle nich než s nimi. Všimne si, že Filip si hraje s destičkami a hřebíky, které se do té destičky zatloukají a bez váhání zamíří ke stolu, kde si sedne a začne si také zatloukat.

8:00 Přichází s úsměvem na tváři Martin. Nahlas pozdraví a oznámí, že dnes jde po spa (po spaní). Vejde s rukama v kapse jako „těžký frajer“ a jde se podívat, co ostatní dělají. Ve třídě objeví Robina, s kterým si často hraje, a během chvilky začnou běhat po třídě.

Do třídy přijde Matěj, který pláče (jako mnoho jiných dětí na začátku roku). Paní učitelka se ho snaží utěšit, ale téměř bez výsledku. Nakonec za ním sám od sebe přijde Martin. Obejme ho, poplácá ho po zádech, chytne ho za ruku a vede ho ke hračkám. Matěj je během chvilky zabrán do hry a slzy jsou pryč. Martin ho tudíž po chvilce opustí a vrátí se ke svému běhání po třídě. Začne se s Robinem a Tomem různě honit po třídě, u toho se lechtají a jinak pokoušejí.

U stolu, kde seděla Jana, se mezitím vystříдалo pár dětí. Chvilí si zatloukaly hřebíky a poté šly za jinou hrou. Jana ale stále sedí u stolu a sama si zatlouká a vytváří z toho složitě obrazce.

Petr stále dělá, že uklízí. Dost se vžil do role. Dívky si už dávno hrají s něčím jiným. Poté se chopí košíku a dělá, že roznáší noviny.

Jana si vezme domeček na hraní a jde si s ním sama hrát na zem. Přisedne si k ní ale Lenka, a tak si začnou hrát spolu. U hry se dokonce smějí a Jana vypadá spokojeně. Lenka si ale také dost často hraje sama, Janě tak vyhovuje, že se v tuto chvíli nemusí nikomu podřizovat.

Martin si zatím hraje s legem. Je kolem něj velký chumel kluků.

8:35 Zvoní se na zvoneček. Děti začínají uklízet a zouvat si bačkůrky. Čeká je společná aktivita.

Petr si stěžuje, že mu holky nechtěj pomoci s úklidem kuchyňky, ač si tam také hrály. Paní učitelka to tentokrát nechala být s podmínkou, že to po svačině pořádně společně uklidí.

8:45 Začíná společná aktivita. Děti si s paní učitelkou povídají o dopravě. Ač je již třetí týden školky, některé děti se do společné aktivity stále nezapojují.

Při společné aktivitě se všichni tři (Petr, Jana, Martin) velmi snaží a dávají pozor. Martin si to ovšem vyloženě užívá. Při hře, kdy mají předvádět nějaký dopravní prostředek, se do své role opravdu vžívá a nahlas dělá všelijaké zvuky podobající se tomu dopravnímu prostředku.

9:10 Rozchod do koupelny a na svačinu.

9:20 Děti si jdou už zase hrát.

Martin si jde hrát opět s legem. Při hře je vždy obklopen pouze chlapci a nikdy si nehraje sám. Jako obvykle si při stavení s chlapci něco vykládají. Dnes se točí hovor kolem fotbalu, na který Martin chodí a který je jeho velkým koníčkem.

Jana se jde klouzat. Hraje si ale opět sama.

Petr jde zpět do kuchyňky a pokračuje ve své předchozí činnosti.

Jana si nakonec vezme stavebnici a jde si stavět a opět si k ní přisedne Lenka a staví si spolu. Lenka se jí ve hře opět podřizuje. Je ještě méně dominantní než Jana a to Janě asi právě vyhovuje, nemusí se nijak extra prosazovat při hře s Lenkou. Po chvíli Jana dostaví komín a shání se po nějaké autoritě, které by to mohla opět ukázat. Nejbliže se vyskytuje „teta“, tak za ní běží a ukazuje na zem na stavebnici, co se jim pěkného povedlo. „Teta“ jí pochválí a Jana spokojeně odchází zpět ke hře.

9:45 Zvoní se na zvoneček, děti mají uklízet a půjde se na procházku.

10:00 Odcházím.

Pozorování 16.9.2015

finální počet dětí: 25 (16 chlapců, 9 dívek), přítomni jsou Petr, Jana, Martin

Plán dne: Dnes má třídu na starost paní ředitelka, kolem 8:30 budou mít společnou aktivitu na téma doprava, následně svačinu a nakonec vyrazí před obědem ještě na procházku.

7:00 Přicházím do školy, ve třídě je opět paní učitelka z vedlejší třídy a i děti jsou zde namíchaný. Dohromady je zde zatím 9 dětí. Můj příchod nijak extra nezaregistrují. Děti zrovna asistují „tetě“ při vyhánění pavouka z koupelny. Jediná Jana zůstala ve třídě a prohlíží si katalog s knížkami. Do společné aktivity se jí prostě nechtělo zapojit a radši zůstala sama ve třídě. Petr vymýšlí, kde ještě budou pavouky vymetat. Aktivita je bavila.

Jana se pak zničehonic zvedne a jde si pro starý katalog knížek a nůžky. Sedne si s tím ke stolu a sama si začne vystříhovat různé obrázky.

Petr se rozhodne jít si hrát s ostatními kluky s autodráhou. Poučuje Tomáše, jak má správně jezdit s autem.

Do třídy přichází plačtivý Matěj, jediný kdo si ho všimá a věnuje mu pozornost je Robin. Přemlouvá ho, ať si s ním jde hrát. Náhle ale uvidí skrze okno do šatny, že přichází Martin a řekne to Matějovi. Ten se rozzáří a nedočkavě vyčkává u dveří připravený běžet k němu.

Petr si během celé hry prozpěvuje, pak se rozhodne, že si půjde hrát s autem na prolézačku a začne pouštět auta z klouzačky dolů.

7:20 Přichází Martin do třídy a Robin s Matějem se k němu radostně rozběhnou. Matěj se ho snaží obejmout. Od té chvíle už je Matěj v dobré náladě a nadšeně se s Martinem vrhá do hry.

Petr se po chvílce opět rozhodne změnit hru. Vezme si písmenka a jde si s nimi sám sednout na zem, že z nich bude skládat slova.

Jana si stále něco maluje a vytváří z vystříhaného katalogu, u stolu s ní sedí pouze Anička. Dívky se ale vůbec nebaví, Anička jí spíše pozoruje a sem tam něco nakreslí.

Martin si jde sednout na zem a hrát si s autodráhou. Vždycky se sebere a sám si jde sednout k nějaké hračce a kluci během chvílky přijdou za ním. Tak je to i teď, přisedá si k němu Tomáš. Martin je rád, že si k němu někdo sednul a hned začíná vymýšlet, jak autodráha povede a zadává Tomášovi úkoly, co má dělat. Když to Tomáš udělá trochu jinak podle sebe,

Martin okamžitě přehnaně reaguje a rozčiluje se, že tak to přece nemá být. Tomáš mu raději ustoupí a poopraví to tak, jak si to Martin přeje. Nakonec se k autodráze přidává více a více chlapců (Robin, Matěj a nakonec i Petr).

7:30 Do třídy přichází paní ředitelka. V tu chvíli začíná velké vítání. Každého extra přivítá a i děti samy za ní chodí, říct jí svoje novinky.

Paní ředitelka prochází kolem Martina a ten na ní vykřikne: „Paní ředitelko, zítra bude fotbal!“ Paní ředitelka: „Martine, vždyť jsem ti říkala, že pan trenér napsal až za 14 dní.“ (Martin se těší na fotbal, na který chodí v rámci kroužků nabízených školkou a nemůže se již dočkat prvního tréninku.) Z tohoto prohlášení je dost zklamaný a chvíli je dokonce úplně ticho.

Petr se pustí do uklízení dráhy a je dost rozhořčený, že mu ostatní nepomáhají.

Paní ředitelka si pak jde s jednou dívkou zazpívat na klavír, to se moc líbí Martinovi a stoupne si k nim. Začne zpívat bez vyzvání s nimi. Paní ředitelka mu pak navrhně, že mu také zahraje něco na klavír. Začne hrát a on po chvíli pozná, co to je za písničku a sám začne zpívat.

Jana dokončí své dílo a jde ho odložit na lavici přede dveře (zde si odkládají výtvořky, které si chtějí později vzít domů), a pak se sama přesune na koberec, kde si vezme skákadlo a začne si jen tak skákat přes třídu. Na zemi zahlídne telefon na hraní, vezme si ho a na skákadle začne jakoby telefonovat a psát sms.

Hra s telefony je ve třídě celkem oblíbená, a tak se k ní během chvíle přidají i ostatní dívky (Anička, Monča) a později Petr. Všichni dělají, že volají a honí se u toho po třídě. Během chvíle se pěkně rozdovádí. Dokonce i Jana se do hry zapojí. Do hry se velmi vžijí a nakonec to tak vygraduje, že se začnou kvůli telefonům hádat. Jana s Petrem se hned seberou a míří za paní ředitelkou stěžovat si, že ostatní jim ty telefony nechtějí dát.

Martin se na chvíli ocitne u stolu, kde si přisedne k dětem a také začne na chvíli různě vystříhovat. Svoji předchozí hru ale neuklidil. Paní ředitelka za ním musí dojít a upozornit ho na to.

8:30 Zvoní se na zvoneček a děti začínají uklízet. Martin je brzy hotov, a tak se připraví na své místo na zemi. Přicházejí k němu kluci (Robin, Matěj a Tomáš) a dohadují se, kdo vedle něj bude sedět. Martin ale Toma odstrkuje a říká, ať si jde sednout jinam. Toma to

zamrzí a sedne si jen o kousek dál. Celou dobu je Martin středem pozornosti a to se ani nijak extra nemusí snažit.

Za Janou, která už také sedí na koberci, přijde Lenka, kterou ostatní děti celkem odstrkují. Jana ji ale přijme, nevádí jí, že si s ní chce hrát, ale nedává jí najevo žádný velký zájem.

8:45 Začíná společná aktivita, dnes ji vede paní ředitelka, která mimo to vede i místní pěvecký sbor. Její aktivity jsou tedy hodně doprovázené zpěvem. A jelikož je začátek roku a je zde spousta nových dětí, mnoho z nich se nezapojuje (ale nejen nové děti, ale i některým předškolákům se nechce). Martin, Petr i Jana se ale nadšeně zapojují. Tento týden mají jako téma dopravu. Paní ředitelka rozdává dětem vesty s určitým dopravním prostředkem. Děti mají různě běhat po třídě a dělat, že jsou jako ten dopravní prostředek. Pak jim řekne, ať se někam zaparkují. Jako první se jde zaparkovat Martin a následně se všechny děti snaží zaparkovat blízko něho.

9:10 Končí společná aktivita a děti jdou na svačinu. Martin jako první proběhne koupelnou a usedá ke stolu ke svačině. Stále si u toho zpívá.

9:20 Většina dětí je již po svačině a jdou si ještě na chvíli hrát, než půjdou na procházku. Petr jde rovnou do kuchyňky, kde si hrají dívky (Anička, Monča).

Jana si jde sama vzít skákadlo a opět skáče různě po třídě.

Když konečně dojí i Martin, letí hned za svými kluky, kteří si hrají s panáčky (za Robinem, Matějem a Tomem). Martin je mezi dětmi celkově dost oblíbený, ale během dne se často stane, že si s ním chce hrát i někdo jiný kromě kluků (Robina, Matěje a Toma) a takovéto děti moc nepřijímá, spíše je často odstrkuje a dokonce jim i explicitně řekne, že si s nimi prostě nechce hrát a v podstatě nikdy si není schopný hrát s dívkami a to i z velké části především kvůli tomu, že si hraje pouze s „chlapeckými“ hračkami.

Martin si vezme lego letadlo a lítá s ním po třídě. Kluci hned přestanou se svojí činností a začnou ho napodobovat s různými dopravními prostředky.

Jana skákadlo ve tvaru koně najednou bere do náruče a sedá si s ním na gauč. Chová se k němu jako k miminku. Takhle tam nějakou chvíli sama sedí a jen si ho tak chová a něco mu říká. Při tom pozoruje svojí třídu. Když si k ní někdo přisedne, zvedne se a jde si sednout o kousek jinam. Nakonec si jde hrát do kuchyňky. V kuchyňce je stále i Petr. Ten se opět ujal

hlavní role, rozdává úkoly a celkově se chová hodně dominantně. Je při tom velmi rázný. V kuchyňce je vždycky pouze jako jediný chlapec.

9:40 Paní ředitelka zvoní na zvoneček a to je opět znamení pro děti, že mají uklízet a že se půjde ven.

Martin je z toho nadšen, sprintuje po třídě a snaží se hrozně rychle všechno uklidit, aby mohli jít co nejdříve už ven. Lítá nadšeně po třídě a u toho křičí: „Jdeme vén, jdeme vén!“

9:50 Odcházím.

Pozorování 17.9.2015

finální počet dětí: 18 (8 dívek, 10 chlapců), přítomni jsou Martin, Jana, Petr

Plán dne: Tento týden mají jako téma dopravu, a tak si pustí krátké video na toto téma a po svačině půjdou na zahradu.

7:00 Přicházím do třídy. Ve třídě je opět paní učitelka z vedlejší třídy. Předčítá dětem říkanky z knížky a ty jsou kolem ní obestoupeny. Ve třídě jich je celkem 8 (mezi nimi i Jana a Petr). Paní učitelka navrhne, ať jdou vybrat další knížku. Petr nadšeně běží ke knihovně a chce jí vybrat. Předběhne ho ovšem Monča a přináší paní učitelce knížku jako první. V tu chvíli ho předčítání již nezajímá, vypadá to, jakoby se urazil a jde si hrát jinam. Po chvíli se ale vrátí k paní učitelce a říká jí, že Monča ho nenechala vybrat knížku (říká to uraženým tónem). Paní učitelka mu na to odpoví, ať si jí tedy vybere. Petr: „Ona mě ale nenechala!“ Paní učitelka: „Já tě ale nechám.“ To mu stačí a okamžitě běží zpět ke knihovně a vybírá knížku. Přidá se k němu Robin a předhání se v tom, kdo dřív vybere lepší knížku. Robin je o hlavu větší a také starší, ale před knihovnou nakonec udělá prostor Petrovi, který si v tu chvíli prosazuje svou. Je velice průbojný a už nikoho nenechá, aby vybral knížku místo něho.

Jana mezitím vyčkává u stolu s paní učitelkou na knížku, kterou vyberou.

Starší kluci si hrají na klouzačce a v jednu chvíli klouzačku sundají z konstrukce. Když si toho všimne Petr, okamžitě začne protestovat, že se to přece nesmí a ať jí tam vrátí. Říká: „To se nesmí!“ A jako ozvěna se k němu přidá Jana: „To se nesmí!“ Ostatní děti si ani nestihly všimnout, že se něco děje.

7:30 Přichází do třídy paní ředitelka. Děti jsou hodně zabráný do čtení, tak neprobíhá takové vítání jako v jiné dny.

Petr si prosadil svojí knížku a pak si hned šel hrát s Aničkou. Navlékají spolu na zemi korálky.

Janu četba už také přestala bavit. Odešla do zadní části místnosti, vzala si telefon a dělá, že si s někým volá.

7:45 Dívky si jdou malovat (Anička, Monča) a ostatní děti se k nim postupně přidávají. Najednou jich sedí u stolu 5 (mezi nimi i Petr s Janou). Každé dítě si ale maluje něco svého – originálního. Petr si přinese obrázek dýně a podle něj se snaží nakreslit obrázek. Nakonec jí

i vybarví a vystřihne. Jana si zase z papíru složila čepici a na ní kreslí různé tvary, které pak vybarvuje. Děti celou dobu pracují v klidu a tichosti, soustředí se na svoje díla.

8:00 Přichází s úsměvem na tváři Martin. Už ode dveří hlásí, že jde dnes po o, a v zápětí se hned paní ředitelky ptá, zda dnes půjdou na zahradu. Paní ředitelka mu odpovídá, že ano a on si jde spokojeně hrát s kluky, kteří už na něj nedočkavě čekají. Staví si s kostkami a u toho dělají všelijaké lumpárny.

Petr dokreslí dýni a jde si sám hrát do kuchyňky.

Jana také dodělá své dílo a jde si sama stavět kostky na koberec. Nakonec si sedne do křesla vedle klavíru a třídu pouze pozoruje. Sama pro sebe si něco povídá.

Martin skáče s figurkou v ruce a u toho dělá přehnané zvuky, opět se snaží pobavit své okolí. Dnes si hraje s kluky jako obvykle, nejvíce je mu blízký ovšem Matěj, na kterého dává tak trochu pozor. Z nenadání se zvedne a jde si pro autíčko. Kluci ho okamžitě následují.

Jana se ze židle přemístí na houpačku, na které se sama houpe, opět u toho pozoruje své okolí a prozpěvuje si.

Paní ředitelka je hodně kontaktní, ráda děti pohladí a za něco pochválí. Kdykoliv za ní nějaké dítě přijde, pohladí ho po vláskách či po tváři a vyslechne ho. Děti si k ní hodně chodí pro pochvalu.

8:30 Paní ředitelka zvoní na zvoneček a děti mají uklízet, sundají si bačkory a jdou se připravit na společnou aktivitu. Dnes má v plánu jim pustit krátké video o dopravě. Nejdříve se ale protáhnou. Uprostřed aktivity Martin zvolá: „Dneska půjdeme na zahradu!“ a pronáší to radostným tónem. Při té představě, že se bude moci venku vydovádět, začne na místě nadšeně poskakovat. Paní ředitelka je pak rozdělí na dvě půlky (protože video jim pouští z notebooku a všichni by na něj dobře neviděli) a jedna půlka jde svačit a druhá půlka se jde dívat na video. Poté se mají prostřídát. Paní ředitelka chvíli bojuje s technikou a děti už začínají být nedočkavé. Řekne dětem: „Máme tu nějaký problém.“ Petr na to reaguje: „S elektrickou ne, protože to by vám ani nešlo hrát na piano (klávesy).“ V zápětí se jí to ale podaří zprovoznit a spouští 3 minutové video o dopravě a dětech. Všechny děti sedí naprosto soustředěny, doléhá sem pouze šum od jídelních stolů, kde se děti u svačiny baví. Po videu se jich zeptá, jak se jim to líbilo, a skupiny se prostřídají.

9:00 Odcházím.

Pozorování 22.9.2015

finální počet dětí: 25 (9 dívek, 16 chlapců), přítomni jsou Jana, Petr, Martin

Plán dne: Dnes budou mít kratší společnou aktivitu a brzkou svačinku, protože půjdou na dlouhou procházku. Předtím mají ovšem jako obvykle čas na hry podle libosti. Včera si společně stanovovali svoje pravidla a dnes si je chce paní učitelka s dětmi zopakovat.

7:00 Přicházím do třídy, kde je zrovna 5 dětí (ze 2 tříd) a jejich paní učitelka.

Petr si hraje s Janou, už z dálky slyším, jak to on chce apod. Hrají si spolu se stavebnicí a hra se musí řídit podle Petra. Když dostaví, jdou své výtvary ukázat tetě a představují jí, co to vlastně vyrobili.

Do třídy přichází Anička a jde se podívat, co to dělá paní učitelka. Ta sedí u stolu a zrovna něco stříhá. Když si toho všimne Petr, hned za ní jde, že jí s tím chce pomoci. Paní učitelka ale pomoci nechce, a tak jim navrhuje, ať si jdou společně stříhat podle šablon ke stolečku. Petra totiž okamžitě následovala i Jana. Společně si tedy vezmou nůžky a papíry a jdou si něco tvořit ke svému stolu. Přidají se k nim Robin s Aničkou, ti si spolu u toho povídají, ale Petr s Janou jsou potichu a pilně tvoří a naprosto se na to soustředí.

Petr se snaží obkreslit co nejvíce šablon.

Jana si obkreslí traktor a ten pak precizně vymalovává. Pak obkreslí ještě auto. Tomu ovšem chybí okna, proto si vezme předchozí šablonu traktoru a obkreslí podle ní okna do auta. Jana si kreslí, Anička se jí ptá, co to vlastně dělá. Jana jí odpoví, že přece dopravní prostředky. Zároveň to ale pronáší otráveným až skoro rozčileným tónem hlasu, jakoby to přece mělo být jasné. Obě auta si potom vystříhne a nalepí.

Kluci u vedlejšího stolu začínají hrát nějakou novou hru. Petr sám od sebe vstane a rozhodne se, že jim musí vysvětlit, jak se to hraje.

Za Petrem pak přijde Tom a říká mu, že jestli chce, bude jeho kamarád (je tu nový). Petr: „Hmmm, jo..můžeš.“ (neříká to však s žádným nadšením, spíše to vypadá, jakoby mu bylo blbě říct ne).

Když to Jana dodělá, jde se zeptat paní učitelky, zda si může jít hrát s domečkem. To se zalíbí i ostatním holčákům, a tak si jdou hrát za ní.

8:00 Přichází do třídy Martin. Vchází do třídy s úsměvem na tváři a se slovy: „Dneska pospa.“ V ruce má malou motorku, objede s ní kolečko po třídě, a pak si sedne ke stolu do kroužku, kde zrovna děti něco tvoří s paní učitelkou.

Jana se zatím převleče do kostýmu a hraje si na princeznu. Petr jí přijde ukázat svůj výtvar a Jana mu to okomentuje, že je to hezký.

Kluci jsou nadšení příchodem Martina, Matěj opět ožije. Jde za ním i Tom a hned si s ním začne povídat.

Z hodných tvořících kluků se najednou stávají pěkně živí divoši. Běhají různě po třídě, Martin má v ruce motorku a po všem s ní jezdí. Na konec se začnou po třídě honit. Petrovi se to nelíbí a jde paní učitelce nahlásit, že se Martin s Lukášem perou.

Po tomto incidentu paní učitelka kluky instruuje k tomu, aby si místo toho pobíhání raději vzali nějakou stavebnici a šli si něco postavit nebo ať si vezmou jinou smysluplnou hračku.

Martin je ale nadále ve své ráži a dělá různé blbosti s Robinem na houpačce.

Jana si mezitím dostavila domeček, vzala si šaty a s sebou i klávesnici a počítačovou myš a dělá, že něco tvoří na počítači. Lehne si k tomu na zem a je naprosto v klidu. Kousek od ní je v domečku ještě Petr a Lenka, ale každý si tam stejně hraje po svém a navzájem si sebe moc nevšímají. Všichni 3 mají na sobě nějaký kostým.

8:30 Paní učitelka zvoní na zvoneček a děti začínají uklízet. Petr s Janou všechno poctivě uklízejí, i když to oni sami nevytáhli a všichni ostatní už sedí připravení na čáře na společnou aktivitu. Dnes si nemají zouvat bačkory, prý je čeká brzká svačina.

8:35 Děti se scházejí v kroužku a jsou stále dost rušivý. Paní učitelka je vyzve, aby si zopakovali pravidla, co si včera řekli. Nejdříve se přihlásí Petr a říká, že si stanovili pravidlo „Nebudeme si skákat do řeči“. Další pravidlo přidává Jana a Martin, pak opět Petr (Bereme si jen to, co nám patří. Nebudeme trhat listy..). Petr pak dodává, že taková pravidla mají i doma, že když si jde hrát s novou hračkou, musí tu předchozí uklidit. Během debaty o pravidlech toho má především Petr hodně co dodat.

8:45 Je čas na svačinu.

Po svačině paní učitelka dovolí, aby si děti ještě na chvíli půjčily nějakou hračku, ale že za chvíli půjdou ven.

Martin si hraje s Tomem a Robinem, přijde za nimi Filip a zeptá se: „Můžu si hrát s váma Martine?“ Ptá se Martina, jako by on byl ve skupině ten šéf.

Petr si jde hrát sám s kostkami.

Jana si sama staví ze stavebnice komín.

Paní učitelka jde za Martinem a jeho kamarády a ptá se jich, co si oni půjčili za hračky. Dodává, zda si raději nechtějí postavit třeba dráhu pro auta, než tady jezdit s motorkou po knihovně. Kluci se ale stále k ničemu nemají, tak pro ně zajde a vede je ke stolu, že jim teda pomůže něco vybrat. Vybere jim společenskou hru s opicemi. Kluci jí s radostí přijmou a jdou si s ní sednout ke stolu. Martin se při hře rozčiluje, když to není podle jeho a hádá se s ostatními také o pořadí, kdo kdy začne. Zároveň si při hře ale také něco propěvuje. Rozdává úkoly, jak se co má dělat, razantně rozhoduje a hodně se při hře i raduje.

9:20 Zvoní se na zvoneček, že děti mají uklízet a půjde se ven.

Martin se k úklidu nijak nemá.

Jana s Petrem však začnou hned uklízet. Petr tam najde na zemi rozházený velký kostky a okomentuje to pohoršeným ale ale ale! Všimne si toho paní učitelka a ptá se, kdo to tam takhle nechal. Petr odpovídá, že neví.

9:25 Děti jdou na záchod a převléct se na procházku.

9:30 Odcházím.

Pozorování 12.10.2015

finální počet dětí: 23 (8 dívek, 15 chlapců), přítomni jsou Petr, Jana, Martin

Plán dne: Do 8:30 mají jako vždy volný program, poté následuje společná aktivita. Dnes budou procvičovat různá jména a zvířátka. Po aktivitě bude svačina, opět volný program a vycházka.

7:00 Přicházím do třídy. Jsou tu opět děti ze dvou tříd, paní učitelka z vedlejší třídy a „teta“.

Jana s Petrem si u stolu hrají sami s modelínou. Paní učitelka u vedlejšího stolu předčítá holčičce hádanky. Jana jim do toho od vedlejšího stolu skáče a snaží se to uhádnout co nejrychleji. Odpověď vždy vypálí velmi rychle. Nakonec se jí na tváři rozhostí spokojený úsměv. Během chvilky dodělá svůj výtvar z modelíny (nějaké jakoby jídlo) a nese to paní učitelce ochutnat. Paní učitelka dělá, že si na tom pochutnává a Jana je spokojená. Hru s modelínou může ukončit, a tak jí začne sklízet. Petr se k ní přidá. Jdou společně pro pastelky a papíry a sednou si k jinému stolu.

Děti si zatím různě hrají na koberci nebo tetě a paní učitelce vyprávějí, co dělaly o víkendu.

Jana s Petrem v tichosti sedí a pilně pracují na svém výkresu. V tichosti to ale dlouho nevydrží a začnou se bavit alespoň spolu. Navzájem si něco šeptají.

7:40 Martin přichází do třídy. Jako vždy přichází s úsměvem na rtech, ode dveří hlasitě zdraví a oznamuje, že jde dneska po spa. Hned se kolem něj shluknou kluci. Nejdříve si začnou povídat a potom se společně přemístí ke stavebnici. Martin se hned ujme vedoucí pozice. Vezmou si velké kostky a začnou z nich stavět auto, které jakoby řídí. V jednu chvíli si učitelka zavolá ostatní kluky k sobě a Martin tam tak zůstane na chvíli sám. V tu chvíli si přestává hrát a je z toho dost rozpačitý. Tato situace mu není příjemná, a tak se jde hned raději podívat, co tam kluci vlastně dělají.

Jana s Petrem si stále malují, po chvíli se k nim přidá Monča a Jana jí začne něco vykládat. Kolem stolu, kde sedí Jana a zbytek dětí, najednou projde paní učitelka. Jana před ní svůj výkres tajnůstkářsky schová. Když kolem ní projde podruhé, Jana udělá totéž. Paní učitelka ovšem nic nezaregistruje, takže se jí nevyptává. Na obrázku ovšem nemá nic „tajného“. Spíše se snaží být zajímavou před Mončou.

Paní učitelka požádá kluky (kteří si doteď hráli s Martinem), zda by jí pomohli natrhat barevné papíry, se kterými chce později něco tvořit. Ochotně se hned nabídne a přidá Petr s Janou, že chtějí také pomáhat. Martin se k nim také přidá, ale spíše proto, že jsou tam všichni kluci.

Jana se ptá, co to vlastně dělají. Paní učitelka jim vysvětluje, že těmi natrhanými papíry pak budou vylepovat obrázky ovoce. Jakmile dotrhají papíry, Jana s Petrem se na to nadšeně vrhnou a začnou tvořit. Petr se ptá Jany, jak dělá tu stopku u jablka a ujišťuje se, že to dělají stejně, protože to znamená, že to dělají dobře.

Paní učitelka vyzve děti, že kdyby náhodou měly ulepené ruce, ať se jdou umýt do koupelny. Martin, který se také pustil do tvoření, se nyní zvedne, že se půjde umýt. Na to se hned zvedne vlna ostatních kluků a následují ho do koupelny. U stolu tak zůstane pouze Jana s jedním chlapcem (i Petr následuje kluky do koupelny).

Když Martin přijde zpět, otočí se na Janu a říká jí, že viděl její mamku v pátek na fotbale a že si s někým povídala (téma, o kterém se dokáže s každým bavit). Jana o tom očividně nic neví, a tak jen mlčí a nijak na to nereaguje. Po zbytek tvoření si Martin u stolu prozpěvuje a Petr si „troubí“. Jiné děti u stolu žádné zvuky nevydávají. Jana sedí v tichosti a naprosto se soustředí.

8:40 Paní učitelka zvoní na zvoneček a děti mají začít uklízet a připravit se na společnou aktivitu. Děti si postupně sedají na čáru vedle sebe. Jana drží místo Monče. Kluci zase drží místo Martinovi.

Tom hlásí, že něco spadlo z police, paní učitelka ho vyzve, zda by to mohl jít uklidit. Na to se zvedne Martin (za ním hned Tom) a sprintuje k polici a začne to uklízet (ač věděl, že prosba není mířená na něj). Tom se vedle něj ale začne houpat a na úklidu se nijak nepodílí. Martin to ignoruje a uklízí sám, nijak u toho nechvátá, pak se pomalu vrátí ke zbytku třídy.

Děti jdou do kroužku a Jana s Petrem si neustále něco šeptají. Hrají hru na jména. Paní učitelka pokaždé někoho pohladí a děti mají říct, jak se dotyčný jmenuje. Pak se zkoušejí různé zvuky, pohyby jazyka, rtů a podobně. Martin se velmi před ostatními snaží a dělá to opravdu pořádně.

Do programu se opět nezapojily všechny děti (dokonce ani všichni předškoláci), paní učitelka je ovšem ani nenutí, pouze je ztišuje, pokud je potřeba.

Na závěr programu mají předvádět různá zvířata. V jednu chvíli mají dělat ježka a Martin se rozčiluje, proč všichni neleží na zemi a nedělají to pořádně. Při pohybu, kdy mají dávat nohy za hlavu, se Martin opět velmi snaží a komentuje to tak, že tohle přece dělají na fotbale.

9:00 Jana s Martinem odcházejí na kroužek flétny do jiné třídy. Zůstává tu Petr a s Janou se rozloučí (řeknou si ahoj) při jejím odchodu. Zbytek třídy si ještě s paní učitelkou dává podzimní hádanky.

9:15 Končí společná aktivita a jde se na svačinu.

9:25 Petr si jde dodělat svůj výtvar z barevných papírů. Opět si při tom prozpěvuje. Během 5 minut to všechno dodělá a jde si hrát za ostatními kluky se stavebnicí. Hned se dá do vedení skupiny. Pokud si všimne, že tam mají něco špatně (například jim špatně navazují koleje apod.), začne to hned opravovat. Nelíbí se mu ani, jak to mají celé postavené a bez dovolení (ač přišel již k rozdělané hře) to hned předělává podle svého. Hru si velmi užívá, směje se u toho. Do hry jsou ale zabráněni i všichni ostatní a tak se během toho kluci i celkem rozdovádí. Petr si celou dobu dělá, co chce a na ostatní a jejich názory nebere příliš zřetel. Když mu kamarád naschvál (ale z legrace) zbourá jeho část silnice, Petr se začne hlasitě smát a křičet u toho. Dokonce za ním musí přijít paní učitelka a zklidnit celou skupinu.

9:45 Paní učitelka zvoní na zvoneček a děti uklízejí a jdou se připravit na procházku.

10:00 Odcházím.

Pozorování 13.11.2015

finální počet dětí: 17 (9 chlapců, 8 dívek), přítomni jsou Jana, Petr, Martin

Plán dne: do 8:30 se děti budou klasicky scházet a poté následuje společná aktivita, která dnes bude zaměřená především na pohyb, poté bude svačina, chvilku volný program a procházka

7:00 Přicházím do třídy. Je tu 6 dětí ze dvou tříd (pouze 1 z té druhé) a i paní učitelka z vedlejší třídy.

Petr je nějaký rozjetý, pokřikuje na celou třídu. Chodí po třídě s barevným dětským foťákem, na každého se dívá a dělá, že ho fotí. Komentuje to slovy: „A to bude krásná fotečka do mého alba.“ Jana za ním pouze pochoduje a pozoruje ho, směje se s ním. V závěsu za ním jsou i další děti.

Do třídy přijde „teta“ a Jana za ní nadšeně jako jediná běží a jde se jí pochlubit svým novým jelením lojem.

Petr mezitím neustále jakoby všechny fotí, až ho kvůli tomu Čenda začne honit. Petr se nahlas směje a honí se s ním po třídě.

Jana si zatím sedne na klouzačku, natírá si rty svým novým jelením lojem a pozoruje ostatní.

7:30 Přichází do třídy Martin. Hned jde za Robinem. Když ho vidí Tom, jde se k nim také okamžitě přidat. Martin se velice rozčiluje, když mu Robin vezme kousek stavebnice. Je na ně nepříjemný, jako by si byl jist svým postavením mezi nimi a že si to k nim může dovolit. Poté za nimi přijde Ondra a zeptá se jich, zda se k nim může přidat. Martin nadšeně prohlásí, že jo. Tom se ale hned Ondry zeptá, zda bude s ním. To se Martinovi nelíbí a začne hned urputně prohlašovat: „Ne! Bude s námi!“ Jakoby nechtěl, aby Ondra věnoval svojí pozornost komukoliv jinému. Pak si v okýnku všimne, že do šatny přišel Míša a jde ho do šatny okamžitě přivítat a zároveň dělá, že na něj střílí (puškou z lega). Robin s Tomem ho hned následují.

Když se Martin vrátí ke hře, povídá si s Ondrou, během toho ale začne pištět a nakopávat kamaráda. Očividně nesouhlasí s tím, co Ondra řekl a takto mu to dává najevo. Když není hned po jeho, lehce se rozčílí a začne být pěkně nepříjemný na ostatní. Pokud se s jedním z nich o něco pře, hledá ujištění u těch ostatních. Vždy se dotazuje: „Že joo, že je to tak..nene, že nevyhraje?“ Kluci se ovšem za něj vždy postaví.

Tom kousne Ondru a ten řekne Martinovi, ať to jde říct paní učitelce. V tu chvíli ho Tom začne přemlouvat, aby to neříkal, začne ho velice prosit a hladit po vlasech. Zároveň ho ale Ondra nutí jít to nahlásit (jakoby on byl ten šéf a má to tedy na starost). Martin se nakonec rozhodne, že to paní učitelce řekne a jde za ní. Tom jde stále za ním a neustále ho hladí po vlasech. Martin výjimečně paní učitelku osloví velmi nejistě (Tom stojí stále vedle něj a hladí ho po vlasech) a nakonec jí to řekne.

Lenka dá kamarádovi na krk obojek a dělá, že to je pejsek, nutí ho chodit po 4 za ní. Když si toho všimne Martin, začne jí okřikovat, že to je přece špatně, že takhle si hrát nemůžou. Upozorňuje jí, že je to nebezpečný. Zároveň jí varuje, že to bude muset říct paní učitelce. Lenka na něj po chvilce raději bez odmluv dá.

Jana si zatím sama skládá ornamenty z kamínků, sedí v koutě na koberci a nikoho si nevšímá. U hry sedí velmi dlouho a v krabici jí už nezbyvá mnoho kamínků. Když už jí v krabici nezbude ani 1, zvedne se a jde se podívat po třídě, co dělá paní učitelka s ostatními dětmi. Paní učitelka jí řekne, že pokud chce, může si u svého výkresu rodiny, který kreslili předchozí den, dodělat pozadí a svojí hru si může uklidit až poté. Jana směrem k ní odpoví: „No jó, už jdu.“ a pronáší to velmi otráveným tónem.

Petr se rozhodne, že něco namaluje a začne zlatě vymalovávat papír. Když se ho paní učitelka zeptá, co to vytváří, řekne, že vyrábí rámeček. Do vybarveného papíru vystříhne velkou díru. Na druhý papír nakreslí strom a na ten pak nalepí ten zlatý rám. Své dílo jde ukázat paní učitelce, a když si všimne, že tam sedí i Jana a vodovými barvami dodělává svůj výkres, okamžitě se k ní přidal.

Paní učitelka si postupně volá všechny děti, aby si šly dodělat svoje výkresy.

Petr je rychle hotový a Jana stále maluje. Petr si jde hrát s kamarádkou dozadu s domečkem pro panenky.

8:40 Paní učitelka zvoní na zvoneček a děti začínají uklízet. Čeká je společná aktivita. Tento týden měly přinést fotku svojí rodiny. Nalepily si je do domečku a ty pak daly na magnetickou tabuli. Jana si stále nesedla a chodí po třídě a hledá svůj jelení lůž. Začíná být bezradná a nervózní z toho, že ho nemůže najít. Paní učitelka jí už upozorňuje, aby se šla zapojit. Petr jí jde hned pomoci s hledáním. A paní učitelka musí znovu zavelet, ať si jdou sednout, že to najdou po svačince.

Během aktivity si společně recitují básničku o rodině, kterou se již dříve učily. Děti to ale očividně ještě moc neumí a často si nemohou vzpomenout. Jana si to ale dobře pamatuje a recituje dokonce napřed. Poté přejdou k pohybové aktivitě, kdy paní učitelka klape na dřevěné tyčky a podle počtu klepnutí mají děti provést určitý úkon (sed, leh atd.). Aktivita je většinou baví, všechny poctivě běhají, některé se usmívají. Martin si to ale vyloženě užívá, usmívá se od ucha k uchu. Paní učitelka: „A teď si zakroužíme trupem.“ Martin: „Jóó, to děláme na fotbale.“ A začne to ukázkově předvádět. Často během hry Martin místo chůze ladně poskakuje a užívá si to. Na závěr jim paní učitelka čte příběh o tom, jak Anička s Honzou vařili krupicovou kaši. Všechny děti sedí v kroužku a poslouchají.

Při hře se občas nějaké dítě rozhodne, že se nebude zapojovat, protože nechce. Sedne si do křesla u zdi. Paní učitelka je většinou nechá, pokud tam moc neruší. Jana, Petr a Martin se vždy ovšem zapojí a aktivitu si užívají.

9:20 Končí aktivita a děti jdou na svačinu.

Petr se po svačině pustí do uklízení knih a hraje si u toho na hodně „důležitého“.

Jana si hraje s ostatními děvčaty a honí se s nimi po třídě. Běhá z jedné strany na druhou a u toho se směje nahlas.

Martin si staví s Robinem a Lukášem lego stavebnici, při hře se opět ujme dominantního vedení.

9:45 Zvoní se na zvonek, děti začnou uklízet a jde se ven.

10:00 Odcházím.

Pozorování 16.11.2015

finální počet dětí: 19 (8 dívek, 11 chlapců), přítomni jsou Petr, Jana, Martin

Plán dne: Dnes mají nejdříve opět volný program a kolem 8:30 začne společná aktivita. Zároveň dnes ale některé z dětí půjdou na oční vyšetření do jiné místnosti, a tak jich tu na společnou aktivitu zůstane jen přibližně polovina. Budou si povídat o povoláních. Pak následuje svačina, chvíle hraní a opět společná procházka.

7:00 Přicházím do třídy. Dnes je tu jejich paní učitelka a 7 dětí z různých tříd.

Petr sedí u stolu a kreslí si. Nahlas to komentuje.

Jana pomáhá dodělat paní učitelce nějaké jejich výtvary s fotkami. Asistuje jí a vypadá to, že se u toho cítí velmi důležitě, a tak jí tato aktivita velmi baví. Poté, co to dodělá, si přisedne k Petrovi.

K Petrovi si přisedne i malý Honzík. Petr ho poučí o tom, že musí mít na kreslení podložku a ukáže mu, kde to je. Petr kreslí obrázek prasete a nad to napíše PR (jako prase). Poté nakreslí ovečku a chce nad to napsat ovečka. Napíše OV a ptá se Jany, jak se píše Č (jako OVČ). Jana mu to napíše. Dále se ptá, jak vypadá Š jako Šárka nebo šála. Jana mu to opět ukáže. Petr to okomentuje: „Takže S s háčkem.“ Nakonec nakreslí myšku a napíše nad to MŠK (jako myška).

Jana si u kreslení sama pro sebe něco recituje. Kreslí na papír, od kterého se dá odtrhnout děrovaný okraj, a tak to také udělá. Petr: „Tebe to asi baví odtrhávat.“ (poté, co už odtrhne okraj asi ze 4. papíru) Jana: „Ne.“ Petr: „Mě teda jo. Proto si to chtěla všechno odtrhávat.“ Jana: „Je to zábava prostě no. A ty pruhy by se nám vlastně na něco hodily. Nalepim je takhle.“ A vezme lepidlo a nalepí to na papír.

Zbytek kluků si zatím společně staví autodráhu a stává se z toho divoká hra.

Po chvíli tvoření Jana s Petrem dokončí svoje díla, ale rozhodnou se, že neskončí, budou malovat dál a nakreslí si zákazy. Nejdřív Jana nakreslí přeškrtnutou cigaretu, a pak začne vymýšlet i Petr různé zákazy. Pustí se do kreslení. Začnou kreslit různé zákazy jako: zákaz ježdění v hospodě na kolečkových bruslích, zákaz zmrzliny, zákaz psů..a stále je napadají nová a nová témata. Přijde za nimi paní učitelka a Jana na ní beze slov vytasí jeden ze zákazů, začne jí je všechny ukazovat a k tomu šeptá, co to vše znamená. Přijde za nimi Tom a ptá se, zda může hrát s nimi. Jana: „My ale nehrajeme!“ Petr: „My kreslíme všechny zákazy.“

Zbytek chlapců si u stolu zatlouká hřebíčky.

7:45 Jana s Petrem stále tvoří zákazy a přidá se k nim i Anička.

Jana jde ukázat své zákazy paní učitelce a ta hádá, co je na nich asi nakresleno.

8:00 Jana stále vytváří zákazy. Petr už u této aktivity nevydržel a dívá se, jak paní učitelka čte ostatním dětem pohádku. Pak Petr začne rozmisťovat jejich zákazy po kuchyňce. Do hry s nimi se zapojí i Anička a celkem během hry Janu utlačuje, což Janě není moc příjemné.

8:30 Odchází půlka třídy na oční vyšetření.

Jana si jde opět kreslit.

Petr zůstává v kuchyňce, přidají se k němu Honzík s Filipem. Petr určuje pravidla, klukům rozdává rozkazy.

8:35 Paní učitelka zvoní na zvoneček a děti začínají uklízet.

8:40 Paní učitelka zavelí, ať se děti zují a sejdou se v kroužku kolem magnetické tabule (na které jsou připevněné fotky rodin všech dětí), kterou mají položenou na zemi. Povídají si o tom, že je zítra státní svátek a co to znamená a taky o tom, kdo musí a kdo nemusí do práce. Začnou si povídat o tom, co mají jejich rodiče za povolání. Uprostřed aktivity přicházejí děti z očního vyšetření a postupně se připojují ke zbytku třídy. Na závěr společné aktivity paní učitelka jakoby čaruje a začaruje děti vždy do podoby nějakého zvířete. Děti si tedy hrají na zvířátka.

9:15 Začíná svačina.

Petr: „Pomůžeš mi to Ládí uklidit?“ Ládí: „Ne.“ Petr: „Tak já to na tebe řeknu, protože si máme pomáhat!“ Říká to rozčileně a trochu dotčeně. Pak za ním přichází ještě Filip a ptá se ho, zda si s ním může hrát. Petr mu odpovídá, že ne, protože přece musí uklízet a pokračuje dál v precizním úklidu.

9:40 Zvoní se na zvonek, jako znamení, že se uklízí a jde se ven.

9:50 Odcházím.

Pozorování 30.11.2015

finální počet dětí: 14 (4 dívky, 10 chlapců), přítomni jsou Jana s Petrem, Martin chybí

Plán dne: Dnes má dopoledne ve své režii paní ředitelka, a jelikož nastává zima, budou si dnes povídat o přírodě, co se s ní děje během této roční doby a budou si zkoušet různé jehličnaté větvičky a povídat si o různých typech stromů, následovat bude svačina, chvílku volný program, blahopřání oslavencům a procházka.

7:10 Přicházím lehce po 7. hodině a ve třídě je 11 dětí z různých tříd. I paní učitelka je tu z vedlejší třídy. Děti si různě hrají a Petr s Janou jen sedí na prolézačce a koukají kolem sebe.

Paní učitelka směrem k nim: „Vy zebříčky, běžte si s něčím hrát.“

Petr jde hned za Jakubem a ptá se ho, zda si s ním může hrát. Jana jde hned za ním a jen kouká. Poté se otočí a jde si sednout na klouzačku. Po chvílce se ale odhodlá a přidá se k nim.

Petr si hraje se starším Jakubem se stavebnicí, po chvíli se k nim přidá i Jana. Petr si během hry opět prosazuje tu svou, což se Jakobovi nelíbí a dochází tak mezi chlapci ke střetům. Petr se nakonec rozhodne a oznámí Jakobovi, že pokud nebude po jeho, tak si s ním hrát nebude. Na protest se zvedne a odchází. S ním se zvedne i Jana. Jakub se nakonec rozhodne, že jim to tedy půjčí a Petr s Janou si sedají zpět na zem. Každý si rozdělí svůj kus stavebnice a staví si. Jakuba to ale takhle nebaví, a tak se po chvílce zvedne a jde si hrát jinam. Petr s Janou postaví z kostek velkou věž a Petr volá na paní učitelku: „Paní učitelko, pojd'te se podívat!“ Paní učitelka ho neslyší, a tak svou prosbu musí třikrát zopakovat, u toho jen sedí a čeká. Jana s ním. Paní učitelka se již za nimi vypraví, když v tom zazvoní telefon a opět se musí vrátit.

Jana s Petrem stále čekají, u toho si sem tam pozmění nějak věž či střechu, ale významně už svojí stavbu nemění, pouze jí tak vylepšují.

7:30 Přichází jejich paní učitelka. Všechny zdraví a jde vyřešit organizační věci.

7:32 Přichází paní ředitelka. Laskavě zdraví děti.

Jana se najednou zvedne, nechá tam Petra samotného a jde se podívat za paní ředitelkou. Poté si dojde pro papír a sedá si ke stolu. Začíná si malovat.

Petr tam stále zůstává sedět, věže stále nějak poupravuje – prohazuje, mění, otáčí. Začne si u toho prozpěvovat. Nevypadá, že by mu vadilo, že stále musí čekat.

Když se přiblíží paní ředitelka, využije toho a začne na ní volat, ať se jde podívat. Paní ředitelka konečně po chvíli přijde a jeho výtvar mu moc pochválí. Hned po pochvale svojí stavbu zboží a začne to uklízet.

7:40 Odcházejí děti z jiné třídy se svojí paní učitelkou.

Ondra má dnes svátek, a tak přinesl různé čokoládky pro děti. Paní ředitelka má jen strach, zda jich bude dost pro všechny. Petr jí začne ubezpečovat, že určitě ano, že jich je hodně a začne je nahlas počítat. Při hovoru s paní ředitelkou zní velmi sebejistě.

Jana si sama maluje u stolu.

Děti paní ředitelce neustále něco vypráví, tak je vyzve, ať si s ní jdou sednout ke stolu, že si dají ranní čaj společně. Ptá se jich, co dělaly o sobotě a neděli. Volá k sobě všechny děti, a tak během chvíle sedí všichni u stolu a povídají si. Jana přijde paní ředitelce pouze ukázat, co nakreslila za výkres a hned se zase vrací ke svému stolu. Nemá zájem si se všemi povídat.

Petr neustále něco paní ředitelce vykládá a ostatní děti ani nepustí ke slovu. Paní ředitelka na něj celou dobu reaguje a za všechno ho chválí, to ho motivuje nepřestávat ve svém hovoru. Paní ředitelka to po chvíli ukončí, že si mohou jít zase hrát.

Petr se vydá ke stolu, kde sedí Jana (maluje si) a Robin (skládá si ze stavebnice). Přidá se hned k Robinovi. Všichni tam sedí v tichosti a pečlivě pracují na svých dílech. Petr se hodně snaží, chce vymyslet nějaký nový dopravní prostředek.

Do třídy přichází Monča, chvíli sedí a kouká se, co děti dělají, a pak si jde přisednout k Janě (zatím jediná dívka ve třídě). Chvíli jenom pozoruje, co Jana dělá, pak s ní začne komunikovat a vyptává se jí na její obrázek. Holky si povídají a dobře se u toho i baví. Jana se směje. Pozornost z Monči strany se jí zamlouvá. Po chvílce jí dokonce Monča začne zasahovat do jejího výkresu, dokresluje jí tam jahody a další ovoce. Janě to vůbec nevadí, naopak se jí to líbí, a když to mají hotové, ještě se tím chlubí paní ředitelce.

Paní ředitelka se na něco zeptá Robina, Petr za něj bez zaváhání odpoví (ani mu nedal prostor).

Jana mezitím dokreslí svůj „kouzelný karavan“ a hned si jde pro další čistý papír. Tento výkres už od počátku dělají dohromady, papír si postupně přendávají a dokonce se dopředu domlouvají, co tam nakreslí. Jana vypadá velice spokojeně. Monča jí dává najevo náklonnost.

Poté si jde Petr hrát s další stavebnicí, sám si v klidu staví a do hry je opravdu zabraný. Povídá si u toho sám pro sebe. Opět volá na paní ředitelku, aby se šla podívat na jeho výtvar. Musí to několikrát zopakovat, než si ho paní ředitelka všimne. Ta si zrovna povídá s ostatními dětmi, a proto to nějakou dobu trvá, než za ním dorazí. On ale trpělivě čeká a během toho nic nedělá. Paní ředitelka po dlouhé chvíli čekání přijde, opět ho pochválí a odchází zpět za ostatními dětmi. Petr je spokojený a jde si najít novou hru.

8:30 Dodělávám rozhovor s Petrem. Opět využiji chvíle, kdy si hraje sám a doptám se ho na zbývající otázky.

8:35 Paní ředitelka zvoní na zvonek a děti mají uklízet, zout se a připravit se na společnou aktivitu.

Jana stále sedí u stolu s Mončou a povídají si, když zazvoní zvonek, snaží se hodně rychle dodělat papírovou čepici, kterou si začala vyrábět a od stolu odchází až v momentě, kdy jí má hotovou.

8:39 Začíná společná aktivita. Děti sedí v kroužku (protože dnes jich je velmi málo) a zpívají si písničku o listopadu.

Jana se během zpěvu přesune za Mončou a poťuká na ní, že za ní přišla. Paní ředitelka jí ale pošle zpět, protože tam není místo. Jana z toho ale není nijak extra zklamaná a vrací se na své místo.

Petr neustále vstupuje do aktivity a potřebuje něco urputně paní ředitelce sdělit. Neustále jí oslovuje a snaží se dostat ke slovu, paní ředitelka ale zrovna s dětmi zpívá, a tak ho musí požádat, aby s tím konečně přestal, že teď pro to není prostor.

Jana několikrát za hru doskáče za Mončou, chce jí být neustále na blízku. Děti se tu u sebe jinak moc nedrží, až na jednu chlapeckou dvojici.

Během aktivity společně zpívají, cvičí a nakonec si povídají o stromech a zkoušejí si osahat různé typy jehličí a hádají, co to je za stromy. Při aktivitě se dnes zapojují všichni až na jednoho chlapce (ač tu není nejmladší), který neustále usedá na zem a nechce se zapojovat. Děti to jinak baví, některé jen nerozumí přesně cvičebním pokynům, které dostávají a cvičí všelijak různě. Petr s Janou se ale jako vždy snaží a hru si užívají.

Na závěr paní ředitelka děti vyzve, aby si sedly do kroužku. Jana volá: „Mony, Mony..!“ Rychle se snaží dostat vedle ní. Paní ředitelka jim přinese chvojí a povídají si o tom. Jana se jako první zeptá, co je to vlastně chvojí. Paní ředitelka dotaz ocení a hned to začne vysvětlovat. Během závěrečného povídání již spoustu dětí odbíhá na záchod či si umýt ruce od smůly.

9:05 Končí společná aktivita a děti se jdou nasvačit.

Když si jdou děti pro talíř, Petr s Janou si u toho prozpěvují.

9:15 Petr se táže, zdali si může jít hrát. Jde si pro papír a nůžky. Má v plánu vyrábět masku dýně. Jana se k němu hned přidá.

Jana si vytvoří masku anděla, a pak s ní začne lítat různě po třídě. Zajde za paní ředitelkou a začne jí něco povídat, u toho různě poskakuje, tančí. Hovoří k ní naprosto bez ostychu. Poté opět začne tančit po třídě s maskou anděla u obličejů.

9:40 Paní ředitelka opět zvoní na zvoneček a oznámí, že přišel čas oslavy svátku. (dnes má svátek Ondřej) Všichni zanechají práce, uklidí to a celý nedočkaví jdou čekat ke stolu se dvěma židličkami a bonbóny. Na židličky si usedají Ondrové. Chybí ještě Petr, protože nejdřív musí dodělat svojí masku. Netvoří ale pouze masku dýně na obličej, ale i na horní část těla. Rychle to ale nakonec dokončí a chvátá ke stolu. Děti jim zazpívají písničku, kterou paní ředitelka navrhne, a pak oběma všichni postupně popřejí k svátku. Kluci jim naoplátku dají bonbón a čokoládu.

9:50 Po oslavě se jdou děti převléci a jde se na procházku.

10:00 Odcházím.

Pozorování 7.12.2015

***finální počet dětí:** 20 (8 dívek, 12 chlapců), přítomni jsou Petr, Jana, Martin*

***Plán dne:** Dnes má ve třídě službu opět paní ředitelka. Děti mají do 8:30 volno, pak je čeká opět společná aktivita. Dnes se budou bavit o vánočních koledách a některé se pokusí zazpívat. Předtím si ještě společně zatančí a pořádně se protáhnou.*

6:50 Přicházím a současně se mnou přicházejí do třídy Petr s Janou. Je zde 8 dětí z různých tříd a paní učitelka z vedlejší třídy. Můj příchod byl již očekáván, takže děti ani paní učitelka už nijak nereagují a pokračují ve svých činnostech.

Janu s Petrem maminka na druhý den omluvila ze školky, že budou péct s babičkou cukroví. „Teta“, která je zrovna ve třídě, se jich zeptá, co jí přinesou na ochutnání. Jana jí odsekne, že nic. Teta se tedy otočí na Petra a ten jí řekne, že linecké. Teta na to reaguje, že to je její nejoblíbenější, usměje se na něj a tím konverzace končí. Poté pronese směrem ke všem dětem, že dnes má jejich paní učitelka narozeniny a že by jí mohly něco namalovat. Jana s Petrem se hned dají jako jediný do práce a jdou jí něco nakreslit. Ostatní si prohlížejí časopis hraček s paní učitelkou a tetou. Petr občas nakoukne, co si zrovna prohlížejí a zase se vrátí k práci. Takhle postupně začne častěji a častěji odbíhat. Vždycky to okomentuje slovy: „To chci, to chci, to jsem si přál k Ježíškovi.“ A pak jde zase pokračovat. Jana to po chvíli také začne dělat, ale spíše do časopisu pouze nahlíží, občas k tomu něco řekne, ale rozhodně ne tolik jako Petr.

Jana dokreslí výkres a jde si dozadu do třídy hrát. Anička se ptá paní učitelky, zda si s ní může jít také hrát. Ta jí to samozřejmě odsouhlasí, a tak Anička běží za Janou dozadu. Jana začne stavět z velkých kostek domeček, a pak si ještě skočí pro kočárek s panenkami. Společně si staví z velkých kostek a hrají si na to, že je to jejich domácnost a že si jí zvelebují.

Petr zatím stále tvoří. Obrázek, který již nakreslil, vystříhl a z papíru mu udělal jakoby obálku, do které to zabalil. Pak se ještě pustil do vánočního stromku, který také vystříhuje a přidává ho do obálky. Při vytváření sedí sám a ani se s nikým nebaví. Vypadá spokojeně a nikam nechvátá. Poté, co to všechno dokončí, obálku s dárky předá paní ředitelce, která mezitím přišla a ptá se jí, zda by to mohla předat paní učitelce k těm narozeninám. Paní ředitelka mu říká, že to dá zatím na stůl, a pak jí to spolu předají. Petr se jde přidat k Janě a Aničce.

Jana zatím vyrobila z kostek jakoby ohrádku kolem jejich domu. Do třídy dorazí Honzík a ptá se Jany, zda se k nim ve hře může přidat. Jana mu na to odpoví: „Promiň, ale tyhle dveře jsou odemknuty jenom pro Moničku.“ Pronáší to ironickým tónem. Honzík je zklamaný a chvíli tam jen tak stojí a toužebně je pozoruje. Jana ho naprosto ignoruje a pokračuje ve hře.

Petr různě na dřevěné kostky navěsí kruhy. Aničce se to nelíbí a upozorní ho na to. Zkritizuje mu to. Petr se proti tomu ale hned ohradí a začne se pěkně rozčilovat, že jestli mu to tam nenechá, tak si s nimi příště nebude hrát. Anička už na to nic neříká a odchází.

Když Jana zpozoruje paní ředitelku, okamžitě jí začne zvát k nim do domečku. Paní ředitelka jí nejdříve neslyší, a tak to musí několikrát zopakovat. Paní ředitelka ale zrovna zavelí, ať si jdou děti na čajíček, že by ráda slyšela, co dělaly o víkendu. Jana tedy nezaváhá a jde za nimi. V domečku zůstává pouze Petr s Aničkou, jinak všechny děti ze třídy jdou za paní ředitelkou na čaj.

Jana se napije čaje a vyslechne, co dělaly ostatní děti o víkendu. Sama se podělí o to, že ona byla tento víkend pouze doma. Jinak pouze sedí a potichu poslouchá. Pak se hned rozhodne vrátit do domečku za Petrem a Aničkou, jenže ti zrovna odcházejí ke stolu s papírem a pastelkami. Ti se totiž rozhodli, že pro svou domácnost musí vytvořit pravidla. Jana jde tedy hned za nimi ke stolu a také se pustí do malování.

Petr se u stolu zdrží pouze malou chvíli a hned s papírem v ruce běží zpět. Cestou volá: „Pojď, pojď! Pojďte někdo na návštěvu, přečtu vám pravidla!“ Nikdo na něj bohužel ovšem nereaguje, a tak si tam sedne a vyčkává, až se někdo ukáže a bude ho chtít navštívit. Zatím si nahlas přeřikává všechna pravidla, co vymyslel a vyrobil (Nepereme se. Neseďme si na kamarády. Sundat boty..).

Malý Honzík v tu chvíli začne natahovat, že si s ním nechce nikdo hrát. Osloví Petra, zda si s ním bude hrát a pomůže mu dostavit jeho domeček. Petr je zaskočen, když vidí uplakaného Honzíka a pořádně si ho prohlíží. Do hry s ním se mu očividně moc nechce, ale zároveň ho nechce odmítnout. Proto s ním jde a ptá se ho, jak chce tedy pomoci. Domeček mu pomůže dostavit a po chvíli zas odchází do svého domečku a Honzíka tam nechává samotného (ovšem očividně spokojenějšího) a naštěstí v tu chvíli tam přicházejí jiné děti, a tak Honzík opět nezačíná plakat.

Petr pak jde přemluvit kluky, kteří si hrají vedle, aby ho šli navštívit do jeho domečku. Kluky usadí do křesel a začne si hrát na hostitele domu. Dělá, že různě vaří a obsluhuje je.

Jana si mezitím přisedne ke druhému stolu, kde děti tvoří z modelíny. Vezme si formičky a dělá, že peče cukroví. U této aktivity vydrží velmi dlouho, ač se tam již spousta dětí prostřídala. Nejdříve je zticha, ale pak když si k ní přisedne Monča, začnou se spolu kamarádsky bavit a smát.

Všechny děti jsou buď v domečku, nebo si staví u stolu z modelíny.

8:00 Přichází Martin a zdraví protáhlým „Dobrý den“. Jde hned za Robinem, který si tam hraje se stavebnicí. Říká mu, že má nové boty Adidasky! A že jsou prý sportovní. Velice se tím chlubí a několikrát to zopakuje (i poté, co jde pozdravit paní ředitelku, jí to hned oznámí a že jí je na procházce ukáže). Po pochlebení to s ním opět začne všelijak šít, a tak se začne válet po zemi a různě se kroutí. U toho se směje. Dělá, že Robina škrtí a visí mu na zádech. Když je zpozoruje Matěj, hned se k nim jde přidat.

Jana volá od stolu: „Paní ředitelko, pojd'te se podívat! Mám tu nové cukroví.“ Paní ředitelka jí to pochválí a Jana se vrátí opět do práce. Po chvilce slyším, jak si s Mončou prozpěvují od stolu společně vánoční koledy.

Petr nadále dělá hostitele ve svém domě. Říká klukům, že jim pustí pohádku, a tak tam jakoby zapíná televizi a pouští S čerty nejsou žerty. Klukům se to líbí. Poslušně sedí na místech a nechávají se obskakovat. Petra to také moc baví, do hry se opravdu vžil a hraje si i s dětmi, se kterými si tak často nehraje.

8:15 Provádím rozhovor s Martinem.

Poté se Martin vrací za Robinem a dále si stavějí. Když ale Robin udělá něco, co Martin nechce, hned se začne rozčilovat a prosazovat si tu svou. Pak se Martin rozhodne pro jinou hru. Vezme si hru konstruktivní, kde se montují dohromady destičky, šrouby atd. Přidá se k němu spousta dětí. Hra ho ale po chvilce omrzí, hlavně tam s ním není žádný z jeho kamarádů. Odchází za Robinem, který sedí u stolu a hraje si tam se stavebnicí s auty. Nahlas se směje tomu, co Robin říká.

8:32 Paní ředitelka zvoní na zvoneček a upozorňuje děti, že mají začít uklízet. Zároveň říká, že doufá, že Petrovi někdo pomůže uklidit ten domeček, když jich tam bylo tolik. Petr si stoupne a volá na Aničku a Janu, ať mu jdou pomoci, že ony si s ním přece také hrály. Holky ale ještě dodělávají cukroví a také to musí uklidit, takže ho celkem ignorují. Pomocť mu jdou ale ostatní děti.

Martin si sedne na čáru a čeká na ostatní, vedle něj se hned začnou posazovat i ostatní kluci.

Jana si také sedne na zem a všimne si, že si kousek vedle ní přisedla Lenka. Jana: „Ty ne! Vedle tebe nechci. Já jdu hlídat místo holkám.“ A odsedne si o kus dál.

Petr vrazí zezadu do malé Ilonky a ještě jí vynadá, že měla dávat pozor (přitom ona ho vidět nemohla), říká to ovšem s úsměvem.

8:45 Všechny děti douklidily a jsou připravené na čáře. Jde k nim paní ředitelka a začínají zpívat. Až na 2 děti se všichni zapojují. Jana s Petrem si to opět užívají a především Martin se snaží hodně zapojovat. Děti si mají vytvořit dvojice a tančit do rytmu písničky. Poté ještě cvičí, protahují celé tělo. Paní ředitelka Martina moc chválí a dává ho za příklad.

Jana sedí těsně vedle Monči. Byla s ní i ve dvojici. Teď přehání, jak je to těžký, aby Monču pobavila. Během hry Janě podává Kája ruku. Ta se ale od ní odtáhne a pronese: „Já s tebou nechci bejt.“ A jde hned hledat Monču.

9:10 Končí aktivita a jde se na svačinu.

Během svačiny Petr velmi chvátá, aby si mohl jít opět hrát. Jana si povídá s Mončou u jídla. Martin po svačině čeká, že mu paní ředitelka zadá práci pro předškoláky. Ta si je vezme všechny stranou a trénují držení tužky a kroužení zápěstím. Poté společně kreslí na velký papír (pouze předškoláci).

9:30 Odcházím.

Příloha 2: Strukturovaný rozhovor s učitelkou mateřské školy

Rozhovor s učitelkou o Markovi

1. Jak podle vás Marek vychází s ostatními dětmi ve své třídě?

Bez problémů. Je velmi komunikativní. Neměl nikdy velké problémy.

2. S čím nebo na co si podle Vás nejraději hraje?

Nejradši má různé konstruktivní hry jako je lego. Hodně ho ale baví i námětové hry jako je hra v kuchyňce. V podstatě s ničím ale nemá problém.

3. Hraje si většinou individuálně nebo s ostatními dětmi?

Většinou s ostatními. Občas si ale hraje i sám a nevádí mu to.

4. Ke komu tady má nejbliže?

Vždycky vyhledával ty klidnější děti. I když je pravda, že ke konci roku už i ty divočejší. Ale nejlepšího kamaráda tady asi nemá.

5. A je tu naopak někdo, s kým příliš ne vychází? A proč?

Ne.

6. Přijde vám, že jeho postavení v kolektivu je spíše dominantní nebo naopak submisivní? Respektive, dokáže se v kolektivu prosadit mezi ostatními?

Ke konci roku už určitě dominantní, dokáže se prosadit mezi ostatními.

7. Chová se často tak, aby pobavil své okolí?

Nemá potřebu.

8. Mění se často jeho nálada během dne?

Výrazně ne, jen občas je trochu zamklklejší.

9. Stává se někdy, že by byla jeho emoční reakce na nějakou situaci přehnaná? Nebo reaguje vždy opodstatněným způsobem?

Ne.

10. Máte pocit, že během komunikace s vámi k vám přistupuje jinak než jeho vrstevníci? (Například bez studu a otevřeně?)

Je velmi ostýchavý, zstrašený a plachý.

11. Všimla jsem si, že děti za vámi často chodí s tím, že si na něco nebo někoho stěžují. Liší se to u Marka v porovnání s jeho vrstevníky?

Chodí hodně, potřebuje pomoc dospělého při řešení konfliktu.

12. Dá se říci, že se při komunikaci více obrací na dospělé a chce si povídat především s nimi?

*Bud' půl na půl nebo tak 60/40 pro děti. Komunikace s vyučujícím je ale dostačující.
Hodně rád nám něco vypráví.*

Rozhovor s učitelkou o Lucii

1. Jak podle vás Lucie vychází s ostatními dětmi ve své třídě?

S ostatními vychází dobře. Ale baví se především jenom s dětmi, které tvoří tu její skupinku. Což je Dan a Edit.

2. S čím nebo na co si podle Vás nejraději hraje?

Na zvířátka, ale na takový různý blbosti, jakože staví bunkry, stany. Ráda si hraje na pejsky.

3. Hraje si většinou individuálně nebo s ostatními dětmi?

Dost často i individuálně, a pokud s dětmi tak pouze se ségrou nebo Danem.

4. Ke komu tady má nejbliže?

Dan (bratranec), Edit (sestra)

5. A je tu naopak někdo, s kým příliš nevychází? A proč?

Ne.

6. Přijde vám, že její postavení v kolektivu je spíše dominantní nebo naopak submisivní? Respektive, dokáže se v kolektivu prosadit mezi ostatními?

Je celkem dominantní a v kolektivu se dokáže prosadit.

7. Chová se často tak, aby pobavila své okolí?

Ne.

8. Mění se často její nálada během dne?

Ano, často se jí mění nálada. Dost často má i špatnou náladu nebo takovou neveselou.

9. Stává se někdy, že by byla její emoční reakce na nějakou situaci přehnaná? Nebo reaguje vždy opodstatněným způsobem?

Ne.

10. Máte pocit, že během komunikace s vámi k vám přistupuje jinak než její vrstevníci? (Například bez studu a otevřeně?)

Ne.

11. Všimla jsem si, že děti za vámi často chodí s tím, že si na něco nebo někoho stěžují. Liší se to u Lucie v porovnání s jeho vrstevníky?

Lucie si chodí stěžovat často.

12. Dá se říci, že se při komunikaci více obrací na dospělé a chce si povídat především s nimi?

Ano.

Rozhovor s učitelkou o Lukášovi

1. Jak podle vás Lukáš vychází s ostatními dětmi ve své třídě?

Je klidný, bezkonfliktní, kamarádský.

2. S čím nebo na co si podle Vás nejraději hraje?

Rozhodně si nejraději hraje s legem.

3. Hraje si většinou individuálně nebo s ostatními dětmi?

U lega s ostatními dětmi, ale je trochu individualista, nebrání se ani tomu být tam chvíli sám.

4. Ke komu tady má nejbliže?

Asi Martin je mu nejbliže, ale nemůžu stoprocentně tvrdit, že by byli nejlepší kamarádi, ale oproti ostatním se s ním kamarádí asi více.

5. A je tu naopak někdo, s kým příliš ne vychází? A proč?

Ne.

6. Přijde vám, že jeho postavení v kolektivu je spíše dominantní nebo naopak submisivní? Respektive, dokáže se v kolektivu prosadit mezi ostatními?

Dokáže si svoje postavení prosadit, ale takovým klidným způsobem.

7. Chová se často tak, aby pobavil své okolí?

Ne.

8. Mění se často jeho nálada během dne?

Ne.

9. Stává se někdy, že by byla jeho emoční reakce na nějakou situaci přehnaná? Nebo reaguje vždy opodstatněným způsobem?

Reaguje opodstatněně. Dříve občas reagoval pláčem, ale dnes už ne.

10. Máte pocit, že během komunikace s vámi k vám přistupuje jinak než jeho vrstevníci? (Například bez studu a otevřeně?)

Ne, je takový hodně klidný, pohodový a trpělivý, takže dokáže vydržet, než mu můžeme tu pozornost věnovat. Občas se zdá jen trochu plašší.

11. Všimla jsem si, že děti za vámi často chodí s tím, že si na něco nebo někoho stěžují. Liší se to u Lukáše v porovnání s jeho vrstevníky?

Ne.

12. Dá se říci, že se při komunikaci více obrací na dospělé a chce si povídat především s nimi?

Ne.

Rozhovor s učitelkou o Janě

1. Jak podle vás Jana vychází s ostatními dětmi ve své třídě?

Jak kdy, podle toho, jak se vyspí. Má svůj okruh kamarádů, s kterými se baví a ostatní většinou odstrkuje.

2. S čím nebo na co si podle Vás nejraději hraje?

Nejraději si maluje nebo něco vyrábí.

3. Hraje si většinou individuálně nebo s ostatními dětmi?

Mají pouze svoji skupinku, ve které si hrají a s ostatními se v podstatě nebaví. Zároveň si ale i vydrží hrát sama a nevadí jí to.

4. Ke komu tady má nejbliže?

K bráchovi.

5. A je tu naopak někdo, s kým příliš ne vychází? A proč?

Není tady vyloženě někdo, s kým by ne vycházela, ale když má blbou náladu a chce se jí, dělá naschvály mě. Je pak taková hodně drzá.

6. Přijde vám, že její postavení v kolektivu je spíše dominantní nebo naopak submisivní? Respektive, dokáže se v kolektivu prosadit mezi ostatními?

Dokáže se prosadit, chce velet.

7. Chová se často tak, aby pobavila své okolí?

Ne.

8. Mění se často její nálada během dne?

Ne vyloženě během dne, ale v průběhu týdne například ano. Občas přijde s dobrou náladou, občas přijde už ráno pěkně navztekáná a dělá scény již v šatně.

9. Stává se někdy, že by byla její emoční reakce na nějakou situaci přehnaná? Nebo reaguje vždy opodstatněným způsobem?

No, lepší se. Dříve bývala hodně vzteklá kvůli nesmyslům, ale už se to zlepšilo.

10. Máte pocit, že během komunikace s vámi k vám přistupuje jinak než její vrstevníci? (Například bez studu a otevřeně?)

Někdy je taková hodně drzá.

11. Všimla jsem si, že děti za vámi často chodí s tím, že si na něco nebo někoho stěžují. Liší se to u Jany v porovnání s jejími vrstevníky?

Nijak zvlášť se to neliší. Možná jen trochu a to především proto, že je mnohem více všímavější než ostatní děti.

12. Dá se říci, že se při komunikaci více obrací na dospělé a chce si povídat především s nimi?

Ano.

Rozhovor s učitelkou o Petrovi

1. Jak podle vás Petr vychází s ostatními dětmi ve své třídě?

Dobře, není konfliktní. Spíše takový pozorovatel – vidí, co kdo dělá špatně a chodí to hlásit.

2. S čím nebo na co si podle Vás nejraději hraje?

Nejraději něco vytváří, takže pracovní a výtvarné činnosti. Taky hodně rád zpívá. V podstatě se nebrání žádný činnosti, stejně jako Jana.

3. Hraje si většinou individuálně nebo s ostatními dětmi?

Má tu svoji skupinku, stejně jako Jana (on, Jana, Anička, Monča) a s ostatními si nijak extra nehraje.

4. Ke komu tady má nejbliže?

K ségře.

5. A je tu naopak někdo, s kým příliš ne vychází? A proč?

Ne.

6. Přijde vám, že jeho postavení v kolektivu je spíše dominantní nebo naopak submisivní? Respektive, dokáže se v kolektivu prosadit mezi ostatními?

Není to tak jednoznačný. Možná se dá říct, že je spíše dominantní. Ale on je takovej tvárnější.

7. Chová se často tak, aby pobavil své okolí?

Ne.

8. Mění se často jeho nálada během dne?

Ne, ani nijak extra v průběhu týdne.

9. Stává se někdy, že by byla jeho emoční reakce na nějakou situaci přehnaná? Nebo reaguje vždy opodstatněným způsobem?

Spíše ne.

10. Máte pocit, že během komunikace s vámi k vám přistupuje jinak než jeho vrstevníci? (Například bez studu a otevřeně?)

Ne. Možná jen má potřebu mi často něco sdělovat.

11. Všimla jsem si, že děti za vámi často chodí s tím, že si na něco nebo někoho stěžují. Liší se to u Petra v porovnání s jeho vrstevníky?

Rozhodně více. Chodí často. Ale je to především tím, že je velmi všímavý a tudíž si všimne, že ty děti ty pravidla porušují.

12. Dá se říci, že se při komunikaci více obrací na dospělé a chce si povídat především s nimi?

Ano.

Rozhovor s učitelkou o Martinovi

1. Jak podle vás Martin vychází s ostatními dětmi ve své třídě?

Dobře, je takový hodně kamarádský a děti ho tu hodně berou.

2. S čím nebo na co si podle Vás nejraději hraje?

S autama. Hází si s nima po koberci. Kdyby mohl, celý den si hraje jen s nimi. Taky má ale hodně rád pohybové činnosti.

3. Hraje si většinou individuálně nebo s ostatními dětmi?

Především s ostatníma. Má svojí skupinku kluků, se kterou si hraje nejraději, ale když jdeme třeba ven, je mu jedno s kým půjde nebo s kým například bude sedět u stolu. Sám si ale nikdy nehraje.

4. Ke komu tady má nejbliže?

Asi nejvíc k těm klukům z jeho skupinky jako je Filip, Matěj,...

5. A je tu naopak někdo, s kým příliš ne vychází? A proč?

Kluci všeobecně odmítají druhého Toma. Je tu nový.

6. Přijde vám, že jeho postavení v kolektivu je spíše dominantní nebo naopak submisivní? Respektive, dokáže se v kolektivu prosadit mezi ostatními?

Dominantní vyloženě ne, spíš chce, aby se to dělalo podle něj, ale vyloženě si nedupne.

7. Chová se často tak, aby pobavil své okolí?

Někdy jo, občas se trochu předvádí, aby pobavil své okolí.

8. Mění se často jeho nálada během dne?

Ne.

9. Stává se někdy, že by byla jeho emoční reakce na nějakou situaci přehnaná? Nebo reaguje vždy opodstatněným způsobem?

Ne, ale je takovej citlivější na změny a nové věci. Ale nakonec to přijme úplně v pohodě.

10. Máte pocit, že během komunikace s vámi k vám přistupuje jinak než jeho vrstevníci? (Například bez studu a otevřeně?)

Ne.

11. Všimla jsem si, že děti za vámi často chodí s tím, že si na něco nebo někoho stěžují. Liší se to u Martina v porovnání s jeho vrstevníky?

Ne, nijak se to neliší.

12. Dá se říci, že se při komunikaci více obrací na dospělé a chce si povídat především s nimi?

Ne. Raději komunikuje s ostatními dětmi.

Příloha 3: Strukturovaný rozhovor s nadaným předškolákem

Rozhovor s Markem

Požádala jsem Marka, zda bych si s ním mohla popovídat. Posadili jsme se stranou od dětí k malému stolu. Připravila jsem ho na to, že bych se ho chtěla zeptat jen na pár věcí o tom, co rád dělá a podobně. Marek byl hodně stydlivý, nechtělo se mu moc odpovídat. Dávala jsem mu hodně času a prostoru. Jeho odpovědi byly hodně stručné a strohé.

1. Co rád děláš?

Jezdím na kole s maminkou a tatínkem.

2. S čím si nejradši hraješ?

S autíčkama.

3. Je něco, co se ti hodně líbí?

Můj králíček. (má doma živého)

4. Je naopak něco, co nemáš rád?

Dlouho přemýšlí a mlčí. Neví o ničem takovém.

5. S kým si nejradši hraješ?

Se ségrou.

6. Na co se nejvíce těšíš o prázdninách?

Až budu u babičky a u dědy.

7. A na co se nejvíc těšíš do školy?

Že si budu hrát s legem.

Rozhovor s Janou

Jana se celý den nezastavila a stále něco tvořila nebo si s někým povídala. Nezbylo mi nic jiného, než si k ní přisednout, když zrovna malovala u stolu obrázek. Moje přítomnost jí zjevně nijak nevadila a na otázky mi bez váhání odpovídala. Celkově jí rozhovor se mnou bavit, ač po skončení se nadšeně vrhla opět do kreslení.

1. Co ráda děláš?

Maluju.

2. S čím si nejradši hraješ?

S panenkami.

3. S kým si nejradši hraješ?

S Moničkou, Petrem a Aničkou.

4. Je něco, co se ti hodně líbí?

Mně se líbí, když mamka říká, že budou Vánoce.

5. A je naopak něco, co se ti hodně nelíbí, co nemáš ráda?

Když tady spinkáme po obědě.

6. Na co se nejvíce těšíš teď o Vánocích?

Na dárky.

7. A ještě na něco?

Na prázdniny.

Rozhovor s Lukášem

S Lukášem jsem rozhovor provedla z časových důvodů až po prázdninách, kdy už z něj byl předškolák a do třídy jsem už nechodila pozorovat.

1. Co rád děláš?

Rád si hraju s mašinkami.

2. S čím si nejradši hraješ?

S legem nebo s vláčky po dědovi.

3. Je něco, co se ti hodně líbí?

Nejvíc se mi líbí vláčky po dědovi

4. Je naopak něco, co nemáš rád?

Nic ho nenapadá.

5. S kým si nejradši hraješ?

S bráchama. Jednomu je 10 a druhýmu 18.

6. A na co se nejvíc těšíš do školy?

Nejvíc se těším, že budu počítat. Už totiž něco umím.

Rozhovor s Lucií

I s Lucií jsem rozhovor provedla až po prázdninách ve chvíli, kdy jsem už do třídy na pozorování nechodila.

1. Co ráda děláš?

Ráda si hraju a učim se. Ráda taky píšu.

2. S čím si nejradši hraješ?

S pejskama – doopravdickýma. (má doma)

3. Je něco, co se ti hodně líbí?

Telefon. (má už svůj pravý)

4. Je naopak něco, co nemáš ráda?

Když mi někdo sebere hračky. Jdu pak za paní učitelkou.

5. S kým si nejradši hraješ?

S Danem a Diankou.

6. A na co se nejvíc těšíš do školy?

Na učení a hlavně až se budu učit abecedu.

Rozhovor s Martinem

Martina byla těžké zastihnout ve chvíli, kdy by byl sám. Oslovila jsem ho, když šel zrovna kolem mne, zda bych se ho mohla na něco zeptat. Přisedl si ke mně na gauč a byl zvědavý, co se bude dít. Bylo na něm znát, že se snaží dobře odpovídat a přemýšlí nad svými odpověďmi.

1. Co rád děláš?

Hraju fotbal.

2. S čím si nejradši hraješ?

S Nerf Elite. (nějaká zbraň, kterou má doma)

3. Je něco, co nemáš rád?

Hrát si s legem.

4. S kým si nejradši hraješ?

Se ségrou (11 let).

5. Je ještě něco, co se ti hodně líbí?

Třeba jiný stavebnice.

6. A na co se nejvíc těšíš o Vánocích?

Na perníčky.

Poté si šel opět hned sednout ke klukům a řekl jim, že jsem se ho ptala, co rád dělá a smál se tomu.

Rozhovor s Petrem

Petr je do hry vždy naplno zabrán, a tak je těžké vychytat chvíli, kdy ho můžu vyrušit rozhovorem. Situace jsem využila, když seděl sám na koberci a jen tak si skládal. Přisedla jsem si k němu na zem a zeptala se ho, zda se ho můžu zeptat na pár věci. Moc velký zájem nejevil. V rozhovoru jsem tudíž musela pokračovat o týden později, kdy mi již na všechny otázky bez problémů odpověděl.

1. Co rád děláš?

Já nevím. (nenechala jsem se odradit a pokládala mu tu otázku různými způsoby, odpovědět se mu ale opravdu nechtělo, a tak jsme opravdu skončili u „Já nevím.“)

2. S čím si nejradši hraješ?

S hasičským autem. Do toho se dá voda a ono pak všude stříká. (o tom už mluvil celkem s nadšením)

3. Je něco, co nemáš rád?

Nevím.

4. S kým si nejradši hraješ?

S Janou. (jednoznačná a rychlá odpověď)

Najednou nás vyrušilo zvonění na zvonek, děti se musely rychle oblékat a šlo se ven. Petr stejně nebyl v náladě na rozhovor, a tak jsem se rozhodla, že na to navážu o týden později.

O týden později:

5. Petře, pamatuješ si, jak jsem se tě minulý týden ptala, co rád děláš? Už jsi si na něco vzpomněl?

Rád si hraju.

6. Aha, no to je super. A je naopak něco, co se ti hodně nelíbí, co nemáš rád?

Navlékání korálků.

7. Je ještě něco, co se ti hodně líbí?

Králík. Doma mám dva (plyšový) a jeden je tákhle dlouhej. (poté ještě dodal, že s nimi i kouzlí)

8. A na co se nejvíc těšíš o Vánocích?

Na dárky a na rybu.

Příloha 4: Seznam základních charakteristik nadaných dětí

Intelektově nadaný

Dítě se již brzy zajímá o písmena a učí se abecedu, spontánně se zajímá i o čtení. Dobře si pamatuje různá fakta a události a i jeho rozsah pozornosti je značný. Je velmi zvědavé a neustále svému okolí pokládá otázky „Proč?“.

Kreativně nadaný

Pro takové dítě je charakteristická bohatá fantazie a imaginace. To se může projevit především při hře s hračkami či při používání barev ve výtvarné práci. Rádo si pohrává s různými nápady. Velmi rádo se věnuje konstrukčním a námětovým hrám, ve kterých si modifikuje pravidla. Svou tvořivost může také vyjádřit již i v tomto věku v humoru.

Specifické oblasti – hudebně nadaný

Takové děti mohou rády poslouchat hudbu a projevit zájem o to - učit se již hrát na hudební nástroj. Dalším projevem může být výrazný smysl pro rytmus a při změně tempa hudby na to mohou reagovat změnou pohybů těla.

Specifické oblasti – výtvarně nadaný

Při výtvarných činnostech se dítě projevuje zvýšeným zájmem o tuto oblast jako například nadšením pro práci s různými výtvarnými materiály, zájmem o manipulaci s tužkou apod. Kreslení se objevuje velmi brzy.

Specifické oblasti – pohybově nadaný

Pro ně je typický výrazný zájem o pohybové aktivity a činnosti jako je cvičení, plavání, jízda na kole a různé sportovní soutěže. Tento zájem je doprovázen pohybovou všestranností. Může vynikat v koordinaci pohybů či v grafomotorice

Sociální oblast

Zde je typická nezávislost a samostatnost. Dítě rádo vede a organizuje společné hry a činnosti. Jsou u něj patrné projevy empatie a vcit'ování se do problémů ostatních. Používá své verbální dovednosti k ovlivňování druhých (např. při požádání o hračku) a často se pokouší navazovat kontakt se staršími dětmi.

Příloha 5: Informovaný souhlas zákonného zástupce

Jméno a příjmení dítěte:

Datum narození:

Jméno a příjmení rodiče/zákonného zástupce dítěte:

.....

Prosíme, parafráujte.

- ✓ *Dávám tímto souhlas s pozorováním dítěte v rámci činností v MŠ pro účely bakalářské práce.*
- ✓ *Souhlasím s rozhovory s dítětem o jeho oblíbených činnostech..*
- ✓ *Souhlasím s tím, aby dítěti byly zadány některé úkoly (nikoliv testy) nad rámec řízené činnosti v MŠ. Materiály nebudou předány dalším subjektům.*

V dne

.....

Podpis rodiče/zákonného zástupce

Pozn. Můžete zanechat na sebe mailové či telefonické spojení, pokud byste si přáli být průběžně informováni.

Telefon:

Mail:

Jiné: